

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijk en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

1623.

~~250~~

N° 1985

PAMFLET

1623: 6

Fin de la Guerre.

Dialogus, of t' Samen-sprekinge/

**P. Scipio Africanus raedt den
Romeynen datmen naer Africam most
trecken om Carthago te bekrpgen ende bestryden/ so
verre men Hannibal uyt Italien wilde jagen.**

2. Fabius Maximus raed datmē niet naer Carthago trec-
ken most, maer datmen *Hannibal* in Italien met alle
macht most aen vallen ende daer uyt slaen.

**Dienende tot een Exemplaer/ of Spiegel om te betwysē dat de West-
Indische Interprinse d' eenige / ende beste middele is / niet alleenelyck om de
Spangiaerden uyt den Nederlanden te jagen / en dese langdurige Oorloge
t' epndigen/ de geheele Christenheyt te bevrēdighen : De ghepzetē
deerde Spaensche Monarchie ende hooghmoet te krencken/
ende te dempen : Maer dat daer en boden noch six cincq
op den Ceerling loopt/ om de West-Indien hooy
een kans te strycken.**

Audaces Fortuna juvat timidosque repellit.

AMSTERDAM,

Ghedrukt by Paulus Aertsz. van Ravesteyn.

164 1905

Tot den goet-junstigen Leser.

EN oudt Griek seght wel Tutius esse, immo præclarius, ingenio hostem & ratione, quam ferro vincere, Ideo Agamemnon, decem Nestores, aut Uliesses Consiliarios, quam totidem Ajaces, aut Achilles bellatores sibi optaruit, dat is / 't is scherder / losfelycker / ende pypfelycker / datmen synen Wyandt / met goet belept / verstant / ende rdbene / als met Wapenē overwinne ende vermeestere / daeromme achten Aagamemnon thien Nestoren, ofte Uliessen tot Raets-mannen / beter dan thien Ajaces, of Achilles strydbare Helden. Hoe veel te meer behooren wy nu ter tijdt te wenschen / dat die twee qualiteyten / in een persoon te binden waren / die het Raets-mans ampt / ende het Krijghs - mans ampt te bedienen hebben / op dese verre reysen / ende buytenlandsche interprinzen ende aenslagen / daer goeden raedt somtijlen dier is / als hier te lande mede : Ende mijns beduncken / word der Journalisten, ende Martialisten, Theoria, ende Reeghel-kunst / al in een / ende de selve Schole gheleert / die tot de Habilitet van heyde der voorsz. amptere / niet beter kunnen afghericht / geïnstrueert / noch bequaem ghemaecht worden / als door 't lesen vande Historien / en andere goede Boeckken / Gelyck Comineus seer wel seght: dat de Historien ons dienen / om te doen gedencken de vorighe geschiedenissen / ende datmen inde Boeckken / meer erbarentheydt leert ende siet in eenen eenigen Boeck in dzy maenden tijds / als twintigh menschen / met hunnen oogen souden kunnen sien / levende den eenen naer den anderen. Och of syn seggen by alle de gene / die in eenige regeringe / of bevel / so wel / vande upt-landtsche Waerten / als mede van 't Vader-land zijn / wel verstaen / ende oock gepraktiseert wierde / so soude daer in alle voorsz. ballende saken / by tijds versien kunnen worden / eer de Successen van saken (School-meester der sotten) by experientie / ons sulchs met schade / en schande dede leeren. Van hier zijn nu wederomme te beklaghen die welcke hen moeten behelpen

met de verduyptste boecken/die ten meestendeel/seer qualijck/
 incozrect / ende verkrumpen ober-gheset zijn / dat het t' er-
 bermen is / ende vooz een pzoefken / ende tot een waerschou-
 wingen sullen wy u hier vooz-draghen een passagie upt Tir.
 Livi. Lib. viij. Daer de Materie van Preventie ende Diverse
 by P. Scipio Africanus ende Q. Fab. Max. gedebatteert wort/
 alwaer Scipio wilt houden staen/ datmen in alle aenstaende
 oft vooz-ballende Oozlogen/ die selve behoozt upt zijn land te
 weeren/ ende by Preventie in Vpandts Land te planten/ ge-
 lijck de Romeynen dat oock altoos soo ghepleecht ende ghe-
 practikeert hebben / behalven in secundo bello Punico, ende
 t' Francopsche Oozlogh. Ende so wanneer een Land van een
 uptheemischen Vpandt bekriyght wort/ datmen die inlandt-
 sche oozloghe by Diverse behoozt quijt te maken/ midts den
 selven vbandt/selvs in syn Landt ballende/ende dat Land be-
 krygen/ daer by zyne middelen/ende schatten is upt trecken-
 de / daer mede by den Krijgh / buyten zijn Land / is bekosti-
 gende/ hier op brenghen zy by d' exempel van Agathocles
 Coning van Syracusa/ die met vijf duysent Mannen ballen-
 de in Africa/Carthago gedwongen heeft hen Krijghs-volck
 upt Cecilien te trecke / waer vooz by wederomme vzedelijck/
 in 't besidit van syn geheel Coningh-Rijck gheraecht is. En-
 de 't selve hebben de Romeynen oock ghepleecht in 2. bello
 Punico, als wanneer P. Scipio Africanus in Africa getrocken
 is/ met ontrent neghen duysent mannen / alwaer by de Car-
 taginesers soo benaut heeft / dat zy genoodigt waren Hanni-
 bal upt Italien te trecken/ tot haerder bescherminge/ welcke
 gheschiedenissen tot een ghedenck-weerdigh exempel aer be-
 hoozt te dienen vooz den Staet / ende gestaltenisse deser Vers-
 eenighde Landen/om by ghelijcke middelen van Diverse, de-
 se seven-en-vijftigh-jarige Oozloghe / inde West-Indien te
 trecken/en te planten/ niet twijfelende/of den in-bal in West-
 Indien / sal 't selve effect opereren/ als Agathocles ende Sci-
 pionis in-bal/ in Africa ghedaen heeft. Daer ober hen veel
 goede Patriotten oock seer verwonderen / dat dierghelijcke
 middelē van Diverse, vooz drie en twintig jaren (als wanneer
 zy geproponeert/en voozgedragen is worde) by de vereenigde

Nederlanden/beneflens het defensif/niet te werck geftelt en is/
Sed tanta molis erat Romanam condere gentem, Daer veel
raden/wozden jaren / en ceuwen in debatten verfteten/ gelijc-
men oock verftaet dat de voozſz. Diverſie op America / veel
contramineurs ghehadt/ende oock als noch veel teghen-ſpre-
kers is hebbende / ick hope immers dat daer gheenen gout-
ſtock mede gemengelt en zy; (die is wel geleert/die alle ding
te beſten keert:) Maer ick wil lieber geloobe dat alle de con-
tramineurs/ ende tegen-ſprekers/maer de verduyptſte Hiſto-
rien (ſtinckende goten der ſabberaers en bzoddelaers) gele-
ſen hebben/ die in 't generael geſtreert/qualijck/en gebze-
kelijck overgheſet zijn / als te ſien is/in onſen nederduyptſchen
Titus Livius, (die wel een bande vooznaemſte Hiſtozien is.)
Want daer oock in veel plaetſen de alder-gedenck-weerdig-
ſte redenon/ motiven en gheſchiedeniffen overgeſlagen/of uyt
gelaten zijn/gelijck dat oogh-ſchynelijck te ſpeuren is/ alſimen
den Neder-duyptſchen/met den Latijnschen text in zynē boek
van de Romeynſche Hiſtozien Lib. viij. inde debatten/
tuffchen P.Scipio Africanus,ende Q.Fabius Maximus voozſz.
vooz den Raet te Roomen gedaen op de Interprinſe van A-
frica/ confereert/al-waer-men bevinden ſal/dat den duyptſche
text/ niet een eenſich woozdt en ruert/wat pzaetijcke/en mid-
delen dat Scipio gebuyct heeft / om die Africaenſche Inter-
prinſe te bekoffigen en uyt te voeren/ſonder koſt/laſt/of ſcha-
de van der Romeynē/ oft nadeel bande loopende middelen/tot
hunne deſenſive Oorloghe gedeflineert/ dewelcke het alder-
nodighſte ende 't beſte is/ dat in die Hiſtozie ende debatten
van Scipio te bemercken valt / want alle goede raet-flaghen/
hoe goet ſy oock weſen mogen / ſyn ſonder aentwypſinge vande
middelen/te vergelijken by den Ratten ende Muiſen raedt/
de welcke/naer lange debatten/ende raetſlagingen/vooz goet
bonden/en reſolbeerden/datmen dat ſchadelijc dier de Ratte/
moeft een belle aenden hals hangē/ op dat ſy van verre ſoude
mogen gehoozt wozden/maer alſimen de voozſz. goede reſolu-
tie/en raet meynden 't exploiteren/ende in 't werck te ſtellē/ſo
en was daer geen middel/noch daer en wozden niemant ghe-
bonden die de Rat de bel wilde aen hangen. Ende alſo Scipio-

nīs en Fabi debattē seer wel quaderende ende passende zijn/op onsen tijt ende staet: So heeft het mij goet gedocht/het pro, & contra, van dese materie van Diverlie, so/ende gelyck/ die by Scipio geproponeert/ ende by Fabio gedebatteert is worden vooz den staet van Roomen: Daer by oock geboecht so de selve materie nu ter tijdt op onsen staet ende stant geappliqueert/ en gedebatteert behoort te worden/ by maniere van een Dialogus, of t'samen-sprekinge te stellen/ op dat by peder een/alle redenen/ ende tegen-redenen te beter verstaen/begrepen/of overwogen mogen worden. Van yemandt soude mogen seggen dat dit Dpgē naer Paesschen zijn/en te spade upt de persse gevallen komt! Ten is geen nieuwe gebozen schepsel/maer 't is een misbal/dat meer dan twintig jaren geleden/de penne (als een ongeleekt Bepke/ of boerse-Calf) ontballen/en gevallen is in handē van eenen Doedster-Heer/of Minne-baer/die wel wist met hoesteren/ en menagieren om te gaen/ so hy sepde/en gelycke wel/heeft hy dit Schepsel (dat vooz een hobbel-schaef/ wegh-baender/ ende vooz-looper/ geordineert was) achter de kist/op steen-rotsen/klippen/op doze lant/ tusschen distelen en dooznen/ laten vallen/ende versmachten/ van waer het nu wederomme/ upt den hoeck getrocken/ ende in 't licht gegheven word/ niet alleenlijck tot een onderricht vande gepassioneerde/ contramineurs en tegen-sprekers vande Christelijcke Interprinsse op America/ ende loffelijcke West-Indische Compagnie: Maer oock tot een Apologeticum, vooz alle den naburige Koningen/Princen/Dozsten/ ende andere Hooghe ende nedere Stenden/ ende tot een Memento, of Memoriael vande Hog. Mog. Heeren Staten Generael/en der particuliere Vereenighde Nederlanden/ Doetschappen/ ende ander Regeerders van 't Vaderlandt/ midtsgaders den Betwinthebberen ende Participanten der voortreffelijcke West-Indische Compagnie/ wien desen Dialogus ten deele sal kunnen dienen/vooz een richt-snoer/of weg-wyzer om hen ampt wel te betrachten/ tot Godes eere/ welvaren van 't Landt/ ten ghemeynen besten van henne Participanten/ ende haerder zielen salighepdt/ Amen, & Vale.

DIA-

Dialogus, O F t' Samen - sprekingshe/

Tusschen

Scipionem ende Fabium.

S C I P I O.

N C K hebbe menighmaels by my selven over-
legt o Patres conscripti, wat raet of middel dat
daer soude wese/om de Spaensche upt de Ne-
derlandē te jagen / dan als ick alles wel ryp-
lich overlept hebbe/so bebinde ic dat de Spaē-
sche upt dese Nederlandē niet te berjagen zijn
met een simpel defensie Oorloghe / (ghelick
wy nu seven-en-vijftigh jaren langh genoegh-
saem versocht hebben) maer willen wy ons
Landt bezedigen/so moeten wy/ beneffens het defensief / by mid-
dele van Diversie Americam / Potosi / ende Mexico / in West-Indi-
en ghelegghen/ gaen bekrighen/ op dat de Spaensche ghenoodicht
woyden/hen Krijghs-volck/ upt de Nederlanden te trecken / tot de
defencie van henne rijke/goude/ende silvere Wynen/daer de Spaē-
sche soo veel aen ghelegghen is. Bidde dat my dat Landt America
toe-ghedept/ ende bevolen woyde om dat te verwerven / ende te
winnen.

FABIUS. Ick soeghe/ so verre ick rade / datmen de Interpynse
op West-Indien behoort naer te laten/ dat my verweeten/ende ach-
ter rugge gesepd sal woyden/ dat ick in alle mijn booznemen te lang-
saem zy/ ende met ghemack doe / soo dat ick den spnen koenen man
Scipioni d'eere misgunne/ hoe wel my dunct dat inde propositie/en-
de boozslach Scipionis, by wat veel bloedighept/ en vertsaechtthept
te speuren is/ als hy bidt om elders te gaen Oorlogen / waeromme
dese om-wegghen ghesocht? want als ghy in Americam treckt / soo
verhoopt ghy immers dat het Spaensche Krijghs-volck u ver-
waerts volghen sal / ende dat ghyse albaer slaen sult / waeromme
dan niet de rechte baen in gegaen naer 's Wylands Leger/ende slact
den Wyand alhier in Nederland met alle macht?

S C I P I O.

SCRIPTO. Men kan somtijds eer een ander Land overwinnen/ ende Conquesteren/ als den in-landschen vrant verjagen. De Lupse is haest inden Vels geset/ dan hoe kerpchmen de neten daer upt/ den vrant is al te lange/ ende te vast in 't Land ghewoxtelt. Daer en is oock gheen vertsaechthept by my / dan de erbarenthept heeft ons ghenoech gheleert / dat den vrandt in seiven en vijftigh jaren tijds/ niet en heeft kunnen verlagen/ noch upt de Nederlande verjaecht wozen / om dat hy ons alhier niet alleenlijck en bekrigght met de selfde middelen/ die hy dooz vrant-schat / ende andersints upt dese Nederlanden treckt / maer oock met zijn gout / ende silver/ dat hy jaerlijcks in groote menichte ombekommet. upt zijn West-Indien is kerpghende/ als genoegh te speuren is / dooz de contractatien vande partpen van wissel/ die Spagnien t'elckē reyse met de Genewopsen sluyp/ om hier in Nederlandt betaelt te wozen/ de weerde in Spangien te betalen/ als de West-Indische Vloete komen sal/ daeromme en is den Spaengiaert niet t'overwinnen/ dan in zijn epgghen Landt/ ick segge in America / van waer hy alle synen Ryckdomme treckt/ daer mede hy ons bekrigght/ daeromme versupmen wy tijt/ soo wy die West-Indische Interzynse langher upt stellen.

FAB. Den vrandt die wy in 't Lant/ ende dooz ons boyst hebbe/ besaet inde kerne / van alderhande strijtbare natien / als daer zijn Stradiotti of Albanoisen, Spagniolos, Napolitanen, Bourgonniones, Duytsche/ Walen / en ick en wete niet wat andere byemde Natien/ diegelijck krijchs-volck sult ghy mede in America vinden. Daeromme is 't beter dat wy den vrant hier te Lande slaen / eer sy hem in West-Indien t'samen voeghen/ 't is immers veel lichter / den eenen hoop dooz / ende den anderen naer te slaen / noch verscheppen zijnde/ dan als sy t'samen in eenen hoop sullen versamelt wesen.

SCRIPT. Hier te lande bechten wy tegen het Serpent Hydra, want soo veel hoofden als wy onsen vrandt af-slaen / soo menigh hoofd groept / of waest daer wederomme aen: Aae al waert / dat wy op hupden den gheheelen Spaenschen Legher ter neder ledden/ datter oock niet een Soldaet ontlep/ of daer af quame/ so soude synen Legher mogghen wederomme opghericht / ende vermeerbert wesen/ niet noch eens soo veel krijchs-volck / als wy hem af-gheslagghen hadden. Soo dat desen krijgh/ hier te Lande / niet te eyndigen is/ met bechten / houtwen/ ende kerben/ ghelijck ghy meent/ maer by middele van Diversie, dat is: Wy moeten hem gaen verstoogen/ ende bekrpghen in zijn West-Indien/ ende benemen hem albaer sijn rijcke/ Goude/ ende Silvere vanden / ende andere innekomen/ die ons (beneffens den vrant-schat) sullen dienen / om dien Americaenschen krijg te bedruppen/ ende te bekostigen/ so dat wy albaer synen neus met sijn epggen hernt-slip sullen snutten/ ende begen/ sijn macht verswacken/ ende d'onse verstoppen. Daeromme segghe ick al noch/ dat wy

t Samen-Sprekinge.

9

wy in West-Indien alle onsen heyl/ende la fin de la Guerre moeten gaen soeken/ so wy ons Vader-land bezyedigen willen / want desen Krijch noch by tractaet van vreden/ noch met een defensieve Oorlogge niet ge-eyndicht kan worden.

FAB. De nature leert ons/ dat wy d'onse behoozen te bewaren/ 't is nock een verkeert dingh/ ander Landen te winnen/ eer ghy dat uwe verskerkt hebt/ maectt ons eerst vrede in 't Nederlandt/ eer ghy andere Landen bestaet te winnen.

SC 1. O Spits-Doeder Fabi, ons Landt kunnen wy met een defensief/ genoegh saem verskeren/ maer willen wy de Spaensche upt de Nederlanden jagen/ dat kan met een slechte ordinairse/ defensieve Oorlogge niet gheschieden / wy byten alhier maer inden stock/ ghelijck de Honden doen/ als zy met een kluppel geslagghen worden: Maer wy moeten den Man die ons slaet/ dat is: West-Indien gaef bekryghen/ gelijck Hannibal de Carthaginefers / ende Antiocho raden tot den Italiaenschen Krijch / Quippe aliter domi, aliter foris bella tractari, domi ea Sola auxilia esse, quæ patriæ vires subministrant, foris etiam hostem suis viribus vinci, Inst. lib. 2. 2. Wat is: binnen 's Lands/ of buypen 's Lants Krijch te voerē is groot verschul/ t' hups heeft men geen andere hulp of middele/ als die ghene die 't Lant vermach by te voegen/ ende op te byenghen / maer buypens Lants/woyt den Wpant bekrijcht/ ende overwonnen met zijn epgene wapenen/ ende middelen van gelde. Multum interest alienos populare fines, an tuos ul excindique videas, plus animi est in ferenti bellum, quam propulstanti ut Tit. Liv. 28. Daer is groot onderschept/ des Wpants Lant-palen of d'uwe te sien byanden / blaecten / plunderen / vernietelen ende verwoesten/ meer couragie ende moets heeft den bespynger als den verwerder.

FAB. Als de Spaensche upt den lande gedreben sijn/bedenckt dan West-Indien te bekryghen/ want ten betaemt niet/ datmen van dat achterste dat boozste maectt.

SC 17. Hebben wy niet seben-en-bijstig jaren lanch continuelijck ons besten gedaen/ om de Spaensche upt de Nederlanden te jagghen/ ghelijck ghy Fabi oock veertien jaren lanch te verghheefs beproeft hebt/om Hannibal upt Italien te jagen/so 't doenlijck is geweest/ so is 't u schult/ dat ghy dat niet ghedaen hebt / dietwyle ghy langhs de bergen omme gekropen/ ende de Roomsche Welt-leghers hier/ ende daer waert voerende.

FAB. Bedenckt dat wy geen twee Legers/ eenen in Nederlandt/ ende den anderen in West-Indien houden/ ende betalen kunnen/ om dat onsen Staat/ dooz desen seben-en-bijstigste jarigen Krijgh/ aenlupden/ ende goet seer verswarkt/ ende af gegaen is/ ende dat de gemeyne bozse/daer dooz geheel upt-gefoghen/ ende upt-geput/ende de suuantien verloopen sijn.

Scip. Dat en is boozwaer niet te verwonderen / dat de Schatkamer met dese langh-durighe Krigh upt - gheput is / noch dat en sal niet beteren / ten sp dat wy onsen Wyandt upt den Lande jagen / want ons Lant moet twee Legers voeden / ende houden / ende dooz den Krigh worden wy berooft van veel loopende middelen / andere staen stil / oft worden by den Wyant dooz byant-schat ghelicht / onse trafficke / en koop-handel (daer dit Lant seer op staet / ende daer onse loopende middelen ten deele op ghesondeert staen) wyzt niet alleene-lyck dooz dese in-lantsche Oorloge geinguiteert / en bedorven / maer gelijck ghy weet / soo heeft Spagnien Anno 1597. met sijn groot arrest / ende daer naer / met een Impositie van dertich ten hondert / die hy geset heeft / op de waren van koopmanschappé / in-komende van de Septemtrionaelle Landen in Spagnien / ons niet alleenelijck heeft meppen af te nemen onsen koophandel / ende traffique / maer met eender wegen ende moepte / oock te berooven / vande Navigatie / ende Zee-vaert / daer dese Landen immers seer op staen : Ende vrees oock dat hy metter tijt / tot sijn vermeten komen sal / ten sp dat wy hem per diversie selfs gaen bekrpgen in zyn Lant. Ende so verre de Waders des Waderlants / of de West-Indische Compagnie daer toe verstaen willen : Ich wete raet / om de West-Indische Interprinsse te bekostighen sonder kost / last / of schade / van des Lants ordinairse middelen / die tot de defensieve Oorloghe ghebestineert zyn / een Krighs-man of Kapitein weet alle dingh te halen / daer 't niet en is / zijt ghy een Welt-Oberste / en weet ghy de middelen niet te halen daer sp sijn / ende appliceren daerse gehoozen : Meent ghy dat West-Indien een ydele schure is / het is eenen quaden Krigh / die hem selben niet bedruppen / noch voeden kan / de middelen tot een beginsel ghebonden sijnde / de rest sal wel volghen / ende ghebonden worden. d' Eerste beginselen daer den Spangiaert de West-Indien mede geconquesteert heeft / waren seshien dupsent Ducaten / sonder meer / laet ons die voetstappen volghen / die Spagnien ons booz ghegaen heeft / ende wy en sullen niet dwalen.

FAB. O lieben Scipio, soudt ghy wat raets weten / om d' Interprinsse van West-Indien / sonder 's Lants kosten te doen / daer soude ich beginnen naer te lusteren / want faute d'argent douleur non pareille, 't ghebreck van gelt / stoot veel goede concepten / ende booz-lagen om / quia vana sine viribus ira.

Maer ghelijcke wel of de Spaensche / ons een victorieusen in-val / in 't lant deden / of eenighe Frontier-steden quamen te belegheren / dewyle ghy in West-Indie doende soud sijn / waer souden wy u dan vinden / als wy uwe hulpe van doen hadden?

Scip. Wy bunct / ghy wilt met den Coninghlijcken Propheet David, in 't groot ghetal van 't volck / u macht / ende victorie sonderen / ghedencks dat David daeromme van Godt gestraft is worden.

t' Samen-sprekinge.

11

Daeromme laet ons liever met Gedion op God / ende de goede saks betrouwen / die met het ghetal van byz hondert Mannen / sulcke vooztreffelijke victorie / ende overwinninghe verkreghen heeft / toch niet dat wy de middelen willen verachten / want wy weten wel dat Godt alreijts dooz middelen werckt / maer ghelijcke wel / pedet een moet in Krypghs-handel / ende alle vooz-ballende noot / hem behelpen met de selve middelen / die hem te boyen komen / of gereetste by der hant zyn / want Keyser Carel plach te seggen / dat in tpe van noot / alle lpuen casacken schoot-byz zyn.

Maer wat wilt ghy byessen / vooz ghebreck van volck / of onderstant / krtelen dese Vereenighde Nederlanden niet van volck / als Wieren? isser oock volck-rijker Lant onder de Sonne als dese landen syn? Ghy sult in alle vooz-ballende noot / volcks genoegh kunnen lichten / om u Wendelen compleet te maken / of om nieuwe Wendelen op te richten / weet ghy niet dat des Soldaets Woeder twee maels in 't jaer Soldaten baert / eens inden somer / dat syn die gene die niet wercken willen / noch hen eyghen sweet niet en kunnen riecken / ende vooz de tweede repse teghen den winter / als daer noch hout / noch turf / noch andere winters provisie / op vooz-raet en is / alias Povers-Plage? Ende dat daer beneffens de Generousheyt / ende het Edel ghemoet / 't gheheel jaer dooz alle maenden krypghers baert / ende de martialisten tot den Krijgh sepnt: Ende teghen eeneg subpten / ende onbewachten in-bal / is alle man schuldigh / vooz het Waderlant eenen Cer-tocht te doen,

FAB. **Maer** ghy weet immers selfs wel / dat dooz de Stradeotti of Albanosen (wesen de kerne / vande Reliquien van Schanderberch / Epirotarum ducis) los Spangniolos Soldados vejos, Italien, Terzoz di Napoli, de Sicilia, di Milano, Bourgonnones, Driptschen ende Walen al te samen kloecke Camp-hanen / met alsulcke trefelijke Krijghs-Obersten als ons hier te lande toe-geblogghen zyn / dat daer 't hooft / ja de gheheele / ende eensighe macht / ende sterckte des Koninghs van Spagnien is / ghy seght / dat ghyse met u middele van diversie, naer West-Indien wilt trecken / ende dat ghyse alsdan daer slaen wilt / maer lieben Scipio, dat ghy in America doen wilt / doet dat alhier / alwaer ghy goede hulpe sult vinden van ons binne lants Krijghs-volck / dat wy hier te lande in groot ghetal hebben / die wel geoeffent / ende ghewoon zyn / teghen de boven-gemelde natiën te vechte. Ghy en sult in West-Indien niet bellikeuser / of strijthaerder wesen als hier te lande / want aldaer suldy moeten vechten / met wepnig volcks / vol schoybots / ende niet meer andere scheepssiercken belade / den Boez sult ghy aldaer by sijn hol / ende den Hond op spnen mest-hoop leggen binden / aliter maxima Patriz, templa, Deum, aras, & foces defendent. Dat Spaensche Krijghs-volck / sal daer al

t' Samen-sprekinghe.

biggusfischer/ ende kloeckmoedigher verchten/ om hunne Stadts mappen/ Gods-dienst/ Hups/ Vrouwen/ende Kinderen te beschermen/ ten strydt gaende sullen hunne Vrouwen al bevende van verre volgen/ ende de Kinderkens sullen den Vadersen vooz loopende eenen ptychel wesen/ ende een manhaftigher gheinoet maerken/ om wel te verchten/ voozwaer Scipio die spnē Wpant by hups aengrijpt/ lijt geen onghemack. t' Hups heeftmen alle spn macht by der handt in gheval van noot/ gheslaghen sijnde/ of een rimpelinghe krpghende (dat God verhoeden wil) kanmen hem ter stont wederomme toerusten.

Sc i. Dat de Camp-hanen upt Spagnien/ etc. herwaerts overgheboghen zijn/ neme ick aen/ so sijn dan alleen de Winnen by hups ghebleven/ dewelcke niet alleenelick waerschyjnelyck/ maer oock metter daet waer is/ als blijktt by den Placcate in datum 4. Aprilis 1623. Art. 16. 17. 18. 19. 20. 21. Wp den Coningh van Spagnien gepubliceert/ waer by hy ordze stelt op de houtwelijken/ ende daer beneffens de openbare Wozdeelen af stelt/ om by die middele de generatie/ ende multiplicatie/ des menschelijken gheslachten aldaer te voozderen/ om datmen bebondt datter in Spangien/ wel twintich doerken/ tegen een hzoerke te vinden zijn.

Det blijktt oock ghenoech by de Journalen/ ende Histozien van West-Indien/ dat het manne volck in America seer dunne ghesaep is/ want inde descriptie van Carthagena (wesende een hooft-Stadt in 't vaste lant) woxt bebonden/ dat aldaer vooz eenighe jaren gheleden/ maer vijfhondert mannen/ ende wel vijftghien hondert Vrouwen waren: Daeromme sal't een fraepe Stracagema wesen/ datmen hier te lande/ de Hanen onderhoude/ met een defensive Wozloge/ die wyle men in Spagnien/ ende West-Indien de t' hups gheblevene Hanen/ ende Winnen kozt bleugelen/ of alle hunne principaelste wiesken/ ende slach-beeren upt rucht/ op datse vooztaen niet meer herwaerts ober en blieghen/ noch oock aldaer gheen quade kieckens meers upt en hzoeden.

F a b i. Wootwaer Scipio ghy gabbert met my/ al hebbe ick de Spaensche camp-Hanen genoemt/ ick wil seggen/ datter Helden/ est dappere Krijghers zijn/ hoe wilt ghy die aen hunne wiesken/ ende slach-beeren komen/ om te kozt-bleugelen.

S c i p. Men hunne wiesken/ ende slach-beeren/ sullen wy gheraken/ ende hen oock aen beyde bleughelen verlemphen/ ende cozt bleugelen/ so wanneer wy in West-Indien ontrent Potosie est Mexico/ aen haerlieden rijke Wpnen/ ende bergh-wercken sullen comen te peutenen/ of andersints comen te beletten/ datter jaerlijckx geen rezoorten meer/ han daer ober en comen vooz Spaengien. Een van twee ge-effectueert zijnde/ dan sullen die camp-hanen niet allene-
lyck

t'Samen-sprekinghe.

F 3

lijck gecoyt vleughelt zijn / maer sullen de hier-landesche Soldaten
oock beginnen te mutueren om betalinge / want by den flapperment!
Dang sal willen ghelt hebben / ende den Spaenglaert deneros, ende
ten langen lesten by faute van betalinge gaen dyppen / como pouero
Soldado ruinado per mala paga.

F A B. Maer wat hoor ick / soude de ghepjetendeerde Spaensche
Monarchie / op sulcke swacke fondamenten staen / dat sy anders
geen innecomen / middel / noch booztraet van gelt en heeft / als 't ge-
ne dat daer jaerlijck met sulcke sware kosten / ende groot verijckel
upt West-Indien ghehaelt moet worden / weet ghy niet wat ko-
ninghrijcken / ende Hertoghdommen hy in Italien besittende is /
beneffens sijn Coninghrijcken van Spaengien / ende en heeft sijn
krijghs-volck / niet thien of elf Prouintien in Nederlandt (die wy de
berheerde landen noemen) te vande / booz hunne betalinge?

S C I P. Wat belangt het Coningrijck van Papels / dat byenght
hem jaerlijck op vier milloenen / maer het kost hem vijf milloenen
jaerlijck / t'onderhouden de guarnisoenen / galepen / ende andersints /
so dat hy daer alle jaer / een millioen moet toe-leggen / of in schieten /
van gelijcken / costen hem de Eplanden van Sicilien / Majorca ende
Minorca / meer van onder-hout / als sy jaerlijck op konnen byengen /
ende het Hertoghdom van Milanen en kan hem oock op verre naer
niet bedyppen met sijn incomste / so dat die selve landen maer boe-
stet-kinderen zijn / die al te samen met het innecomen van West-
Indien moeten gheassisteert worden / want in sijn Coninghrijcken
van Spaengien / zijn alle sijne domeynen / jura / ende andere inneco-
men top-swaer / tot sinckens toe belast / hy heeft over langhe sijn
koopentjen groen gegeten / ende dat noch arger is / 't koper gelt heeft
het goude ende silberen gelt / upt Spaengien verdrucken. Ende daer-
en boven kost aenden Coning van Spaengien desen Nederlantschen
krijgh / d'elementen t'onder-houden : Ende den Duytschen krijgh /
hoe wel hy op 's Keysers-naem gheboert woijt / soo comt den selven
nochtans oock becofticht te worden / mettet gout ende silber van
West-Indië comende / daer heft ghy nu de Anatomie vande Spaē-
sche Monarchie tot op de senuen toe / die welcke wy moeten gaen
soeken tot Porosi / ende omtrent Mexico / in West-Indien / want
aldaer licht sijn Peccunia nervis belli, 't gelt zyn de senue van d'oor-
logz / cracht ende macht / daer mede dese Nederlanden seuen en vijf-
tich jaren bekrijghst zijn worden. Daeromme lieben spits broeder /
wilby den byandt upt de Nederlanden verjagghen / ende de gheheele
Christenheyt bebedigen / so moeten wy West-Indien gaen bekrijg-
gen / en hen dat af-nemen / oft en minsten sijn incomen instructieus
maken / of de passagien so bespeeren / dat van daer geen bloten / noch
rijcke retouten meer comen mogen / ut scirent rationem gerendi cum
Romanis belli, eoq; foris invictos, domi fragiles esse, prius namque

eos urbe quam impereo, prius Italia quam Provinciis exui posse Inst. lib. 3 1. dat is / wilby weten hoe ghy den krijgh met de Spaensche voeren moet / buypen 's lants zynse onberwinnelick / maer in West-Indien zynse swack / so datmen West-Indien eer sal over-winnen / ende de Spaensche eer upt America verjagen / als hen eenige Provintie hier te lande sal konnen af-nemen. Quippe Romanos vinci non nisi armis suis posse Inst. lib. 3 1. dat is / de Romeynen (ick segghe) de Spaensche zyn niet t'over-winnen dan met hen epghe wapenen. Negabat Romanos nisi in Italia opprimi posse, dat is / dat de Spaensche / niet t'overwinnen zyn / dan in West-Indien / om dat van daer alle den rijkdom comt / daer mede Spaengien alle die voorsz gemelde vzeemde natten tot synen dienst treckt / ende locht / ende sonder die vzeemde natten / is Spaengien onghewapent. Sententia ejus una atque eadem sempra erat, ut in Italia bellum gereretur Inst. lib. 3 4. Hy sang al Roekoek eenen sanc / datmen in West-Indien de Spaensche most gaen bekrijgen.

FAB. Daer Scipio men moet synen vband niet te kleyn achten / ick vzeese / dat den Coningh van Spaengien ons dit krijghs-volck noch in 't landt sal laten / ende dat hy u terstont eenen anderen grootten hoop krijghs-volck op de hacken seynden sal / ende dat hy u / in West-Indien / te water ende te landt / van achter ende van voorsz / besetten ende besluypen sal.

SCIP. In West-Indien komende / salmen weten te kiesē / al sulcke rebieren ende havenen / daer van den mondt / met banken / sanden / cluyppen / werden / of andere ondiepten beset zyn / ghelyck de havenen van dese vereenigde Nederlanden / diemen met tonnen ende bakens sal weten t'openen / voorsz de vzienden / ende mits de selve op-nemende / sluypen voorsz de vbanden / oock soo is dat mijn minste vzeese / dat Spaengien my op de hacken veel krijghs-volck soude seynden / Want Spaengien is uyt-geput van manne-volck, ende sal hem wel wachten eenich krijghs-volck / van vzeemde natten / inde West-Indien te seynden / want dat doende / soude hy de katte de woest bevelen / ende de Doch den kool-hof. Hy is al te jellours van syn West-Indien / want 't is hem al te goede melck-koepē / ende al te schoone buyp / daer en comen geen andere Soldaten / dan ghebozen Spaengiaerden / Castilianos / die daer in Spaengien seer dunne ghesaepē zyn / gelyck hier voorsz vzeeder verhaelt / ende gebeduceert is worden / daeromme houde ick den raet voorsz goet / die Hannibal Antiocho gaf / dat hy most in Italien vallen / so herre hy de Romeynen over-winnen wilden / sin vero quis illis Italiam velut fontem virium cesserit, perinde fallit, ac si quis amnes non ab ipsis fontium primordiis derivare sed concretis jam aquarum molibus avertere vel exsiccare velit Inst. lib. 3 1. Dat is : men moet de Spaensche West-Indien eerst af-nemen / of immers beletten d'overkomstē vande rijcke retourē / dan

gout ende silber / daer alle sijn cracht in bestaet / daer mede hy het Waderlant bekrijgt. Die hem die vzedelijck laet besitten / die doet so groote faute / als den genen die niet eerst de quellé / fonteynen / spyngghen ende water-beken / die inde groote rebiere vallen / en dzoocht / uyt-maelt / dibverteert ende af-suijt / eer hy die groote rebier slopt die hy dempen wil.

F A B. Waer wat sal eenen leger in West-Indien doen / comende ter plaetsen daer ghy geen havens hebt / om u schepen te bergé / noch geen bezedicht landt / om u volck te landt te verberschen / geen steden / noch sterckten / die u zijn / noch bont-genooten / om te blijven / of toe te trecken / noch eenich vziend tot onder-stant / ende niet dat u niet tegen zy / ende uwen vbanden voorderlijck / de Indianen die ghy verhoopt tot u vzienschap te trecken / zijn niet te betrouwen / want 't is een trouweloos volck.

S C I P. Gelijck Hannibal in Italien / ende Scipio in Africa / meer vzienden ende volcx toe viel / dan sy hen wel in-gebeelt hadden / so sal oock ongetwijffelt in West-Indien ons meer volcx toe vallen / dan men meent / want alle d' Indianen bande wilde custen zijn ons toe-
ghebaen / ja oock de Caribes selfs / die oock van ober veel jaren onser affstantie versocht hebben / tegen de Spaensche / ja eenige Calsiquen hebben haer eygen sonen herwaerts over gesonden / om de sprake te leeren / ende met eenen wege te sien wat volck dat wy zijn / ende hoe wy hier leefden.

Caribes sijn menschen-eters.

Calsiquen sijn der Indianen Coenigen.

Ende wat belanght de steden by de Spaensche bewoont / die en hebben gheen sterckten / de Spaensche daer te landt woonende / zijn ongewapent / mercede paratos afros numidaque levissima fidei mutanda ingenia, hunne wapenen aldaer bestaen in huijrlinghen / Africaensche slaven / ende ingebozene Indianen met bogen / ende Azagijen gewapent / die met de Mestitios, seer licht om te setten zijn / om de fortuyne bande victorieusen velt-obersten / te volgen / om den buyt. De Spaensche zijn daer wepnigh ende rijck / ende gelijck ghy weet / de rijcke lieden en verchten niet / voornemelijck / als sy sulden comen te verstaen / dat wy daer niet en comen / om 't hunne te nemen / maer alleenlijck om de commertie / handel ende wandel met hen lieden te drijven / jure gentium, behalven dat oock wel te noteren is / dat onder de Spaensche selfs / oock veel gepassioneerden zijn / die qualijck getracteert zijn worden bande Gouverneurs / Corrigadores / ende andere diergelijcke officieren / soo wel in 't Geestelijck als in 't wereltlijck.

Azagijen sijn der woy-polen.

Mestitios sijn der Spaeglaers den kintsen / ban Indiaensche gewoonten.

Daer beneffens loopen daer oock inde wilbernisse veel Banditen / of Fozzitten / so Spaengiaerden / Mestitios / als slaven / die hunne meesters ontloopen zijn / die al te same tot ons vallen sullen / so wanneer wy libertas sullen beginnen te roepen / die ons sullen konnen sienen voor Gulden / ende wech / of land-kenders. Doch der Indianen /

nen/ ende andere ober-loopers vrientschap/ moetmen soo weten te ghebruycken/ als de vrientschappen des vrand's volck/ dat ons hier te landen/ met geheele vendelen/ wel toe-geballen is/ men moet hem daer op niet te seer verlaten/ noch te veel toe betrouwen/ op datmen booz haerder ontroutwe wel bewaert mach zijn.

Daeromme verliesen wy tijt/ langer te beyden/ in't exploot zijn/ de/ soo haest sulp niet hoozen van mijn overtocht/ of ghy sult oock hoozen/ dat West-Indien te vperre ende te sweerde/ ober al sal vranden ende blaken met ooploge/ soo verre my de commettie gewepgert woordt/ ende dat het Spaensh krigghs volck/ alhier te lande/ sullen beginnen pack ende sack te maken/ om te vertrecken upt dese wederlanden/ 't sal ober al wesen veni, vidi, vici, dat sullen immers blijde tijdinghen zijn/ ende dese goede hope gheeft my de goede sake/ die wy boozstaen/ vast betrouwende/ dat Godt almachtigh/ dese Christelijcke interpynse/ sal seggen en wel laten gelucken/ en dat hy ons verhozen heeft tot sijn instrument/ om te bestraffen die groote menighwuldighe tyaunge byde Spaengiaerden/ so wel hier te lande/ als in West-Indien/ ober de onnoosele Indianen gepleegt multaque nunc ex inter vallo non apparent, bellum apparet, dan alle secreten en moghen soo niet gheopenbaert worden/ dan den tijt/ ende d'oozloghe/ sal alles booz den dach brengen/ waer nu oock fondament ende gissinghe op ghemaectt woordt. Wy konnen ende sullen dit Spaensh krigghs volck lichter/ ende eer/ naer West-Indien trecken ende slepen/ dan dat sy ons hier houden souben. In West-Indien sal ickse dwinghen te bechten/ alwaer die rijke Steden/ Dorpen/ ende andere ryckdommen van West-Indien/ sullen wesen/ ende staen tot buyt/ prijs/ ende belooninghe vande victorie/ dat verre beter is/ dan die half geruineerde/ ende bedorvene upt-geteerde Steden/ Casteelkens of Dorpen/ die de Spaensche inde verheerde landen besittende zijn.

F. A. B. Ick sien wel ghy beelbet u grooten boozspoet/ ende victorie te vercrighen/ maer latet soo zijn/ dat ghy alle de krigghs oversten/ ende hooft-luyden te boven gaet/ die de Romeynen opt gehad hebben/ des te liever/ ende daeromme te meer/ behoeven wy u alhier in't Landt te houden/ op dat ghy 't ghemeene besten/ in allent booz-ballende noot/ met raet ende daer voorderlijck/ ende behulpe-lijck mocht wesen/ uwen voorszach is goet/ de redenen ende motiven die ghy by brengen behagen my wel/ ick weet oock/ dat het goet succes van Godt moet comen/ dan dat ick die interpynse niet en kan toe-stemmen/ dat is/ om dat ick wete/ hoe periculeus/ ende gevaerlijck het is/ in een vzeemt landt te trecken/ daer ghy gheen haens hebt. Daer toe beweecht my/ d' exempel van u Wader ende Dom/ die in dertich dagen met hunne heyl-leggers verflaghen zijn worden in Spaengien. Die van Athenen waren onbetwinnelijck in hen

In hen lant/maer comende in Sicilien met hunnen Scheeps-blote/
wierden daer geslagen.

Den Egyptischen Hercules, kon den Antheum Koning van Ap-
bien/ nopt overwinnen/ soo lange hy ontrent sijn landt bocht/ maer
zynde dooz listigheyt van Hercules upt sijn landt ghelocht / wert hy
verflaghen / omghebracht ende sijn rijk gheplondert. Is Africa
niet dat selve landt/ daer M. Atilius ghebanghen is worden: t'zijn
al schoon exempelen der onghestadigheyt bande Fortupne.

SCIP. Ghy segt dat ghy mijnen booz-slach niet hond toe-stem-
men / om dat ghy weet / hoe periculus dat het is / in een vzeemt
landt te trecken / maer weet ghy wel / dat een goet Patriot / ende
berminder van 't Vader-landt / niet en vermach om vzeese / die hem
soude moghen bebanghen / naer te laten / een goet werck te volbrin-
ghen: het zyn-couarts ende bloode herten / die ten aensien van een
twyffelachtigh / of onsecker succes / of upt-komste / naer laten / een
glozeuse ende hooch-noodighe interprins / te werck te stellen / ende
te volbringhen / non fit sine periculo, magnum, & memorabile facinus,
daer en gheschieden gheen groote daden / sonder ghebaer. Wat upt-
komste of goet succes kon hem den strydbaren / ende genereusen
Sifka, der Russiten leptsman / in Bohemen booz-beelden / als hy om-
saerke van Religie / (als desen) den alder eersten in Europa (sonder
achter-rugghe / of bont-ghenoten) hem liet ghebruycken / als velt-
Oversten van een kleyn ghetal boeren / teghen des Paus van Ro-
men / Keysers / Coninghen / ende al der Duytsche Voysen macht /
wast niet de handt Godes die hem bystont: ende leeft dien selfden
Goot nu oock niet?

D'exempelen die ghy my boozstelt van ongheluckighe successen/
dienen tot desen propoosten niet / want wat belanght de ghebancke-
nisse van M. Atilium in Africa / dien en heeft tot synder eerster aen-
komste in Africa gheen schade gheleden / want hy heeft daer opene
haben en ghebonden / is wel gelandt / ende hy heeft daer oock groote
saken verricht / ende hy is victorieus gebleven tot op het leste. So
dat my dat exempel / van Atilius gebanckenisse in Africa / noch de
doot der Scipionen in Spaengten / noch oock d'ongeluck den Athenen
oer-come by Sicilien niet verschrieken. Waer van sal ick mi ver-
schrieken dan? vande Ghecksche fabel van Hercules ende Antheum?
het is in boozleden tijden gheweest / alst hynden daeghs noch is /
dat de aenslagghen wel ende qualijck vergaen / naer dat de luyden /
die tot dien dingghen gheordineert waren / der saken booz-ghestaen /
ende hebben weten te dirigeren ende belepden. Ick hebbe die din-
ghen omme gegaen / booz-keken ende besocht. Ick hebbe my al over-
langhe ontleedicht van het verschrieken / wel wetende / dat die vart-
vzeese of schrick sterben / niet esels boozsen ter aerden gelupt wou-
den / wech dan niet u bullebacken / maer als ghy exempelen wilt

by brengen / waeromme gaet ghy de geschiedenisse van Agathocles Koningh van Syracusa hoor by / den welken / zijnde vande Carthagenesers beleert in Syracusa / ende sich te swack vindende / om de Stadt langer te kunnen houden / trock met het meeste volck / wesende ontrent vijft duysent mannen sterck / op 't spoedigste naer Africa / alwaer hy sloech de Carthagenesers / ende kreegh veel steden aen de handt / die de overwonnene Cartaginiesers verlieten / om de forstun van Agathocles te volghen. Doozt oock eens hoe Servius Sulpitius den Romeynen raden tot d'interpynse vanden Macedonschen krijgh / 6. Patres conscripti / men moet niet vraghen / of de Romeynen met Philippo strijden / of vrede maken moeten / want Philippus d'oorloghe besloten hebbende / stelt dat niet in haren keur / want hy maecht hem ghereet om haer weedelijck te bestrijden / te water ende te lande / maer de vraghe is / of de Romeynen hem in Macedonien sullen gaen beverchten / of hem in Italien verwachten. De leste Carthagische oorloge / leert ons hoe noodich 't is / d'oorloghe kuyten 's landts te voeren. Wie onder u lieden treckt in twijfelinghe / dat so wy de Sagontins by ghestaen hadden / (gelijck onse voorfaten de Mamertins ghebaen hebben) men lichtelijck de Spaensche oorloghe ten eynde ghebracht hadde / de welcke dooz onse onachtsaemheyt / haer tot in Italien ghebrecht heeft / ende oorsaeck gheweest des doodts van soo vele dappere Romeynen. Doozwaer / soo de Romeynen niet in Africa ghebaen waren / Hannibal soude noch in Italien zijn / ende Carthago soude noch slozeren. Verhalven is het beter / dat Macedonien den last van d'oorloge vraghe / ende dat de landen ende steden Philippi vernieticht / ende te byer ende te sweerde ghesfelt worden / als die vande Romeynen. D'erbaretheit leert ons / dat wy kuyten 's landts noozsichtiger ende hertuechtiger verhanden / als binnen 's landts / etc.

Van waeromme oude gheschiedenissen verhaelt / als wy de sakeselve hoor d'oorloghe hebben van Hannibal / die ons nu veertshien jaren lanck van Africa / is comen in Italien bekrijghen: ghelijck oock de Spaensche ons nu hier te lande seiven-en-vijftig jaren lanck bestreden hebben. 't Is noozwaer een groot verskil / een ander landt te gaen plunderen ende verwoesten / of sijn eyghen landt te sien byanden ende blaken / den bekrijgher ende aen-valler heeft altyts meer couragie ende moedts / dan de verweerder: want den krijghs-man / hem bebindende in een vreemt landt / is meer gedwonghen om wel te verchten / welken dwanck ende noot / baert ende verwerkt sterckte.

F A R. Wy dunct dat ghy segghen wilt / dat Hannibals raet ende interpynse op Italien / goet ende wel aen-gehelegt was / om de Romeynen te teinnen ende 't onder te brengen / ende seght oock dat Scipio raet goet was / om per diversie Carthago te bekrijghen / waer wy volcht / dat den Spaenschen raet is goet gheweest / dat sy Duca

d'Alba herwaerts gesonden hebben / om van dese Landen Paiz de conqueſt te maken / ende dat nu oock den besten raet is / West-Indien te gaen bekrijghen / ter imitatie van Scipio , om de Spaensche upt de Nederlanden te verjaghen / dat en kan immers niet t'samen staen noch gelijckelijck waer zijn / want d'een belet d'effect van d'ander : want so verre by onse diversie, d'interpynse van America gheslucht / ghelijck die van Agathocles ende Scipionis wel ghelucht zijn / soo en kan der Spaengtaerden interpynse / op de Nederlanden niet ghelucken / ende so verre ter contrarie Hannibals of der Carthaginesers interpynse / op Syracusa ende Italien respectibe ware gesondeert geweest / Agathocles ende Scipio souden verlozen moepte ghesaen hebben naer Africam te gaen / om de Carthaginesers upt Sicilien ende Italien te trecken.

SCIP. Ick segghe dat beyde de interpynsen wel ghesondeert zijn gheweest / gelijck oock alle gelijcke interpynsen wel gesondeert zijn / die nu ghelijcke kas ende gelegentheyt van saken / geuseert ende te werck ghestelt sullen worden : want soo verre Hannibal naer den slach van Cannas / sijn victorie hadde weten te vervolghen / Romanorum res acta erat, hy soude Romen overwonnen / ende hem hebben konnen versekieren van gheheel Italien. Van ghelijcken Duca d'Alba anno 1567. comende inde Nederlanden / heeft die selve oock al te samen over-meestert ende ingenomen : ende soude die oock passibelijck hebben blijven besitten / ten ware den Graue van Lamsmet eenen ongeachtten hoop avonturiers / de stadt den Briel / met eenighe andere plaetsen / per diversie ingenomen hadde : waer toe veel passioneerde / van 't landt / hen terstont daer by voeghden / ende sijn en hoop vermeerderden.

Een subite ende onverwachte inbasie / is van sulcke operatie / ende de kracht / dat alle ghesinbadeerde landschappen worden overwonnen / of tot inden grondt bedorven / 't welck ghenoech blijkt byden inval van Alexander Magnus in Persien. De tocht vanden grooten Tamburlan teghen Bajacetes in Corquijn. Julius Caesar maectten die van Wanchrijck tot Vontgenooten aende Republijck van Romen.

De Francospen treckende in Italien / hebben 't geheele land met oock de stadt Romen / tot op het Capitolium naer in ghenomen / het welck door de vigilantie vande Gansen bebrijt wierd.

Die van Noorwegen hebben hunne Colonien in Wanchrijck geboert ende gheplant / ende het gheconquesteerde landt Nozmandien genaemt / 't welck hunne nacomelingen tot op desen hupdigen dag noch bewoonen ende besitten.

De overwonnen ende verdzevene Engelschen / hebben hunne Colonien in Wanchrijck gheboert / ende de geconquesteerde Provintie Britanguen genaemt / die hunne nacomelingen oock al noch besittē.

De dickmaels is Engelandt inghenomen / ende verandert woorden van inwoonderen.

Italien ende Spaengien / zijn oock meermaels ober-loopen / ingenomen en tot inden grondt bedorven woorden / van diversche natien.

Ende Sicilien is wel vier-en-twintich maels oberballen / d' inwoonderen verjaecht / ende met nieuwe colonien bevolckt woorden / d' exempel en sijn ontallick van ghelijcke wel ghesuccedeerde interpxinsen.

De Cartaginefers / so lange sp in hen landt bezijt waren van inlandtsche oorloge / konden sp niet hen jaerlyckx innercomen / d' oorloge onder-houden teghen Agathocles in Sicilien / ende de Romeynen in Italien / ende bespyonghen zijnde met een inlandtsche oorloghe / en konden sp Agathocles niet sijn 5000. noch Scipio niet sijn 9000. mannen niet weder-staen.

De Florentinen en konden Castruccio Heere van Luca / niet weder-staen / om dat sp hen d' oorloge in haer lieben landt bracht / waer door sp genootsaecht waren hen onderdanich te maken aen Roberto Coningh van Napels / maer Castruccio doot zijnde / hebben de selve Florentinen moet ende macht gehad / den Hertoge van Milanen in sijn lant te bespyngen / ende sijnen staet te nemen / sulcke macht ende kloekheyt hebben sp gedaent in bukten-lantsche oorloge / die in binnen-landsche oorloge niet bestaen konnen / een schon exempel hoor onsen staet.

Ende alwaert oock also / dat gelijcke interpxinsc altijts geen ghelijcke effect / of upt-bal en hebben / dat comt veel tijts toe by schuld-vande belepders / dat sp geen ghelijcke Theoria vande krijgs-konst / noch even veel practijcke der selver en hebben / Cossium dare qui vult fidem / non eventum prestare debet / den staetsman volstaet niet spien trouwen raet / dan het goet of quaet succes / comt op den exploitcuren.

F A B. Maer gaende een ander bekrjgen in sijn landt / om hem te trecken upt u landt-palen / soo en kondp geen meerder hoopdeel krijghen / als dieu heeft / die u alreede bespyonghen ende in 't landt gheballen is / beyde gader leven d' een op des anderen landt / beyde gader hebben hen machts verbejlt : wat redene isser nu / dat de Spaensche die ons eerst bekrjgt hebben / ons landt sullen moeten ruppen / om 't landt t'ontsetten dat wy sullen garen bekrjgen.

S C I P. Als d' een landtschap alleen des krijghs-last / ende beyde legghers voerden moet / dan is daer groote onghelijckheyt ende verschil. Maer d' oorloghe in malcanders landt te voeren / maecht egaliteyt ende vergelijckinghe / of het villanfeert de machten / dat den eenen op den anderen gheen hoopdeel en heeft. Ende die vergelijckinghe brenghet voordeel by / want sp vermeerderd de contragie vande bekrjghe / ende brenghet een verflagentheyt / aen des wy.

Wpandts Onderdanen / ende men behelpt hem met de byantschat / ende andere middelen upt Wpants Lant. Ende so wy onse diversie aenlegghen op West-Indien / soo sullen wy van sonden aen / de Spaensche frustreeren van sijn gelt-kist/ende andere groote schatte / die hy jaerlijchs van Peru/ende Mexico krijght. Ende wel aenleggende onsen aenslach / soo is daer groote hope / ende apparentie / dat wy die selve Lantschappen / ende rijckdommen inpatroneren/ende tot onser erf-deel conquesteren / of bont genootschap trecken sullen / waeromme dan niet versocht / wat ons den lieben Godt / in soo een rechttheerbighhe sake / als wy verdedigen / ende booz hebben/gunnen wil? Decies repetita placent.

F A B. Hoe onghelijck zijt ghy uwen Vader/van opinie/ hy toogh van Italien in Spangien / op dat hy Hannibal beletten mocht / dat hy niet in Italien en soude komen / als hy hem daer niet en vond/ keerden hy wederom van Spagnien in Italien/ ende tooch hem tegen in Gallia / op dat hy met hem strede/ eer hy in Italien quame/ ende socht hem in alle hoeckē : Maer ghy weet de Spaensche Oepz-legers hier in Nederlant te vinden/ daer ghy naer by licht/ende ghy wilt hem in America soeken/ of daer toe brengen/dat hy u na volge.

S C R. Dat mijn Vader Hannibal buypen Italien ginck soecken/ om te slaen/ daer in soude ick oock doen / so verre dierghelijcke has hen pfezenteerde/ in mijn Consulaetschap / want ick soude den Wpandts soecken te prebentieren / ende die aenstaende Oorloge in sijn Lant te planten : Ick wete oock wel / dat hy soo verre/mijn Vader nu noch leefde / hy soude onghetwijffelt met my stemmen/ dat wy ons lant/aen geenē Welt-slach moeten waghen hier te lande/ maer hy soude met my stemmen / datmen desen in-ghelwoytelden Nederlandschen Krijgh/ by Diversie moet trecken in Wpants Lantschappen / ende om dat Spagnien van hem selven arm/ende magt is / soo soude hy oock onghetwijffelt raden / datmen die Lantschappen moet gaen bekrpgghen/ daer Spagnien spnen rijckdomme upt haelt/ namelijk in sijn West-Indien/ende niet in Spangien/op dat Spangien ver-balle inde on-kosten/ vande Vlootē upt te reden/ so verre hy krijgh-holck/ tot bescherminge van sijn West-Indien/ wilt oversejnden/ d'welck ter Zee/ niet Scheyen sal moeten gheschieden / daer onsen staet beter van versien is/ als Spangien: Ende datmen hem aldaer inach slach leberen/want op Wpants bodem/de neer-lage krpghen-de (dat God verhoeden wil) word daer mede niet eenen voert landts ghewaecht/noch verlozen/ maer winnende den strijdt/soo winntmen veel tijts/sijn gheheel lant. Daeromme/o Patres conscripti laet u doch niemant van dese repse keeren. De vereenighde Nederlanden hebben langhe ghenoech in Oorloge ghebyande / ende gheblaecht : Ick wil t met Gods hulpe daer toe brengē / dat Spangien/ ende America oock byanden ende blaken / ende de Nederlanden rusten sullen/

ende dat den Krijgh sijn hooft naer West-Indien wende.

Waert sooghelijck in vremde Landen te trecken/Hannibal die ghy
 dooz een listighen Hooftman houdet / en hadde niet Africam / ende
 Spangien verlaten/ende soo een verre reyse dooz onweersame lan-
 den/over Zee/water/ende geberchte in Italien getoghen/ daer hy
 van niemant hulpe / of voordeel hebben en mocht / heeft hy alsulcke
 in Italien ghebonden / die tot hem ghekeert / of gheballen zijn / ick
 wulfe oock in West-Indien binden/die onse partye toe ballen sullen.
 Heeft daer eenen van Carthago / teghen alle de Romeynen macht/
 hem dorben in Africa / ende Spangien op maken / ende in Italien
 trecken/ ende verben de Spaensche so verre over zee/ ende sant/in-
 „ de Nederlanden trecken/ het ware iammers een groote schande / dat
 „ niemant vande Nederlanders ghebonden woyde / die dat hert/ ende
 „ moet soude hebben/ op West-Indien te trecken / de reputatie/ ende
 „ d'eere vande Nederlanden is veel daer aen ghelegghen/ op dat de upt-
 lantsche Koningen ende Princen mogen weten/dat de Nederlanden/
 niet alleenelijck op tegen-weer en staen/maer oock gemoet sijn/hum-
 anen byant selfs te gaen bekrpgen. Daeromme laet liever onsen velt-
 leger/de Lantschappen van West-Indien betreden/ende bekrpgen/
 op dat wy op onser Stadts muren staende / des Wpandts tochten
 niet meer en sien.

FAB. Daer Scipio, daer soudent al groote middelen toe gehoozen/
 tot uwen aenschap / wie soude die onkosten verballen kunnen? onse
 lant is verarmt / de finantien sijn verlopen/onse gebzeken middelen
 om dese in-lantsche defensie Oorloghe t' onderhouden/ onse licenten
 byngen oock luttel in/daer mede wy onse defensief ter zee doen moe-
 ten/ om onse Zee-custen vande roovers te bezyppen.

SCIP. Doe soude dit Lant veramt zijn / daer t' nopt soo rijk en
 was/als t' nu jegenmoedig is? andere landen verarmen dooz den
 Krijgh/ende dit Lant is Goo lof verrijckt : dan dat u inne-komen/
 ende licenten niet so veel in en byngghen/als sy wel plegen/ wat sou-
 de daer tegen staen? want Spangien wel wetende dat onse middelen
 meest ghesondeert zijn op den handel / ende Nabigatie/ ende andere
 impositien op de consumptien ghestelt / die niet goede neeringe ver-
 meerderen / want een winnende hant is milbt / ende om onsen staet
 daer inne te contremineren / soo heeft Spaengien inden jare 1597.
 met den grooten generalen arrest getracht/onse Regotie/ende Zee-
 vaert te verswacken/ meynende daer mede onse in-komende midde-
 len te verminderen / ende daer beneffens de Koozman/en Schips-
 vaert / upt dese Vereenigde Nederlanden / en alle andere Septem-
 trionaels te naburige lande te verjagen/ (mits een impositie van der-
 tig ten hondert stellende op de inkomende goeder en ware van cooy-
 manschappē) meynende daer mede onse kooplieden/(welcke terstont de
 ambachtcluppe volgen/en de zeevaert(welcke terstont t' zeevarende
 volck

volck naer treckē/inde zee-stedē van blaenderē/ of andere zyne bont-
genootē landen te trecken/welken aenflach so veel opereerde/dat doe-
ter tijt/daer dooz/veel ambachts-lupden quamē te verloope/by fau-
te van weert/daer van een groot deel naer oost-lant/Slesingen en el-
ders sijn verrockē/ gelijck daer ooc noch dagelijck veel hups-gefin-
nen dooz armoede/of slappe neringe vertresken/ende gaen in andere
landen steden bouwten/welcken loop/ende blucht soude hebben ghe-
cesseert/ende den verswackē koop-handel/ende zee-baert/soude ge-
restaureert hebbē geweeft/so berre men kortē naer dē voozsz.groo-
ten arreste van Spangien/dese geproponeerde interpynsē op West-
Indien te werck geleght ende begonnen hadde/ wiens voozt-ganck-
ghy o Fabi! en uwer toe-stemmers/ sebert den jaer 1600. tot nu toe
verhindert en belet hebt/tot grooter schade van dit lant/en tot groot
berdriet en leetwesen/ vande verloopene goede Patriottē/ want dat
volck dat t' sebert dien tijd Oost-waerts/en elders verlopen is/dat
heeft langen tijt gewacht/ ja willig en bereet gestaen/om met groote
getale/naer de West-Indien vooz Colonien te gaen woonen/die inde
West-Indien dese Landen geden dienst souben gedaen hebben/ende
oock hooghnoodigh sijn/somen die conquesten wil verskeren.

F A B. Wat souden wy Colonien gaen upt boeren/onse hups-hurē
souden af-slaē/so daer veel volcx quame naer West-Indien te treckē

S C R. Die inden sinne heeft te vertrecken / of dooz armoede ghe-
dwongen is beter soztupn/of lust heeft andere avonture te soecken/
die en is niet te houden tegen synen wil. Oock so is't goet dat de ge-
passioneerde geesten(die daer in allen landen te vinden sijn)eenen toe-
blucht/of prāt-hoer hebbē/om hunne sinnekens te vergaderē/op dat
sy niet genootsaert wordē in 's Wyants landt of in andere landen te
trecken/waer mede verhoet soude worden dat onse manufacturen
eenigen schat/(beneficijnde Zee-baert)der Nederlanden niet meer
verloopen souden/die nu geheel Europa deurt verbrjeyt sijn.

Ende 't is oock hooghnoedig/dat wy de West-Indische Interpynsē
aenbanghen/ ende derwaerts of elders een Colonie upt-boeren
ende planten/ al waert maer om rebene/ dat ons Lant krielt van
holck/ ende dat d'in-woonders in alle neeringhe malkanderen de-
schoenen upt de voeten looyen/daer een stupper te verdienen is/daer
sijn terstont thien handen tegen.

Oock soo kan dit lant mits sijn kleyn begriyp maer dienen tot een
receptaechel/ ende toeblycht vande koopman/ of die metten buydel-
hol gelts/upt de verheerde Landen wijcken ende blieden/maer vooz-
de ambachts-lupden/ende lants-lupden/die hen alleenelijck met een
hant-werk of lant-bouwte wetē te generen/non est locus in diversio,
daer en is vooz hen-lieden geen plaetse/gemercht de ingeborenē lant-
bouwers selfs/met groote hoopē gaen woonē Oost-waerts/alwaer
sy geheele eplanden bevolckt hebbē/en West-waerts ontrent Calcs/
en elders in Wyckrijck/alwaer sy de Hollantsche kassen also weten

te counterfaiten/ende naer te bootse/ dat ooc een goet kenner diequa-
lijck onderschepden kan. Wie weet/ wat een ghetal van Edele/ ende
on-edele/ambachts-luyden/ ende landt-bouwers / al te samen goede
Patriotten ende Religions-verwanten/ die nu ter tijd inde verheer-
de Landen noch onder 't krups sitten en suchten / niet d'interpynse
van West-Indien/ upt 's Wyands lant soudens ghetrocken worden/
om te gaen 't Lant te bouwen in West-Indien: Waer dat niet een
fraepe Stratagema, datmen by die middele de verheerde Landen qua-
me t'ontblooten van volck / ende datmen die tot onse Bont-ghenoo-
ten inde West-Indien planten/ om de Spaensche selfs af-breuck te
doen? so doende sullen wy de Spaensche niet hen epgghen Wapenen/
ende middelen slaen/ ende overwinnen.

Dat ghy breeft booz af-slach van hups-hure/auri sacra fames quide
non mortalia cogis pectora, 't Is een gelt-gierigh ghepeps / ende no-
deloofse forse/die u bebaen heeft/meynt ghy/dat een Man/die alhier
wel gheseten is/in een goede neeringe ende winste/sal op staen/ende
loopen terstont naer America/in een rauwe lant of Cahos,om aldaer
't lant te gaen-boutwen / of om beter avonture in d' Oorloge te gaen
soecken: Die tot een van die twee hanteeringhen lust hebben / die
kunt ghy toch in u Steden niet bepaël / noch houden/trahit sua quem-
que voluptas.

*Hic statum ad pacem, castrensisbus utilis armis,
Naturæ sequitur semina quisque suæ.*

Weder een wilt sijn inclinatie / ende natuyken volghen/ die gene-
reuse herten / die hen tot de ghemelde West-Indische Interpynse
sullen willen gebuycken laten/ sullen dit lant/ aldaer te lande groo-
ten dienst/ende profijt / ende hier geen schade doen/ noch gemist wor-
den inde consumptien/nach inde hups-hure/ want ick beelde my in/
dat die personen/ die naer West-Indien sullen trecken/ geen hups-
sen en bewoonen/maer datse hen wel kunnen behelpen / ende lyden/
niet een kamer/ hupsken/ of hutteken / want klepne vogelkens ma-
ken klepne nestjens/ die oock naer hen vertreck/niet en sullen leegh
staen/ maer sullen haer plaetsen haest verbult / ende bewoont wor-
worden / booz den toeloop van andere arme / van Gosten/ Westen/
Boorden/ende Zupden/upt de om-liggende na-burige Landtschap-
pen/ quia pauperes semper habebitis vobiscum, want naer het Euange-
lie so sullen daer altydt arme genoegh by ons blyben/ ende te vinden
zyn/ende laet u dat niet eens byemt duncken / want ons Landt be-
hoefte veel tot des menschen onderhout / mits de groote lange kou-
we winteren: Daer oock in alle de Nederlanden / niet het derde
deel van 't graen en waest/om het hier te byoutwen/ende niet het vie-
rendeel / dat daer van doen is tot den byoot-kant, Soo datmen wel

met de waerheyt kan seggen / dat daer gheen Lant onder e Sonne is / dat 't radt van abouturen / of de subite toe-vallende armoede meer subject/ende onderdaen is / als dese Nederlanden / want d'armoede / of Eclipsis in 't aerts goet / ghemeenlijck / ende meest ghebaert wort / door Krijgh / byant / hooghe vloeden / of door bekinge van dycken / Schips breucke / ende andere schaden ter Zee / welcke influentien ende aspecten hupben daeghs seer domineren in onsen Climaet; zijnde dese landen / al by wat veel / (Godt betert) belast met arme luden / jaer ick meyne wel / te weten : dat de Stadt van Amsterdamm jaerlijchs met gheen ses tonnen schats / toe komt / in 't uptreppen der aelmoessen / ende andere Steden naer venant.

Ende of in 't op-nemen vande hooft-schattinghe / niet bebonden is worden / dat in sommige Steden / ende plaetsen / d'een helft / in d'andere Steden de twee derden deelen vande in-woonders / van d'aelnisse / of ander onderstant van vrienden / of goede bekende leven / dat moghen die weten die daer over ghestaen hebben.

Daeromme is 't hoogh noodigh / ende meer dan tijdt / dat wy een Colonie upt-voeren in West-Indien / so wel ten aensie vande Diverse onser Oorloghe / als om den verhallenden koophandel / ende Zeevaert wat 't onderstutten / ende restaureren / ende vernemelijck om aldaer een Asylum Pauperum, eenē toelucht der armen te sonderen / want daer en is niet / dat in eē wel-geselde Republiique / ende den Politicus / dat sijn die gene die over Steedsche regeringe gestelt sijn / meer voor gherecommandeert behoozen te hebben als d' opzicht der armen. De houte inwoonders sijn wel virtutis amore, ende de quade ende moetwillighe / formidine pene te bestieren / ende te regeren / maer paupertas caret lege, Intelligent pauca sufficiunt, exempli gratia den duptischen Voeren Krijgh. Heeft oock Moyse niet door Godts bevel / voor het alder-eerste gebod / tot sijnder intrede van sijn nieuwe regeringhe / besocht gheweest / om de kinderen van Israel te beweten / ende beghyden voor d'armoede / Exod. cap 12. 35. ende stelt voorzigtig voorzigtig wettten: Als ghy u Landt ooght / so en sult ghy het niet aen den eynde alom af snyden / oock niet al te mael soo nauwe vergaen: Al soo en sult ghy oock ulwen Wijn-bergh niet soo nauwe lejen / noch de af-geballen besien op-lesen / maer den armen / ende byzandelingen sult ghy het laten / Levit. 19. 9. 10. 23. 22. Deut. 24. 19. 20. 21. Ende hier mede niet ghenoegh sijnde ordonneert Moyse daer en boven noch het sevenste jaer tot het by jaer / Deut. 15. 1. 2. 7. 10. Levit. 25. 4. 5. Ende stelt daer en boven noch het lupt jaer Levit. cap. 25. 8. 9. 10. 11. 12. 13. Dat is het lupt-jaer / wanneer alle man weder totten zynen komen sal / etc. Ende om dat hy d'armoede hiet een inevitable faum, of distenatie / soo voeght Moyse noch daer byt. Daer en sal gheensins gheen Bedelaer onder u zyn: want de Heere sal u segghen inden Landen / dat u de Heere ulwen Godt geven sal /

tot zender erbe in te nemen/ Deut. cap. 15. 4. 7. 8. 9. 10. 11. Is Moyses so sochbuldig geweest/ ober d' arme die hy het beloofde Lant om niet/ gratis, uptdeyden/ hoe veel te meer behooren wy in desen Elmat / ende in dese benaude werelt / vooz onse menighbuldighe armen luyden besocht te wesen.

F A B. Als 't immers so hoognoodigh is / dat wy by Diverse den Spaenschen gaen bekrygen/ datmen tot die Interprinsie/ een West-Indische Compagnie op- rechten / ghelijckmen de Oost-Indische Compagnie/ het Oost-Indisch vaer-water in Octrope ghegheven heeft / die sullen de West-Indische conquesten oock wel weten met Kasteelen/ Fortressen en Soldaten te besetten/en in dwanck te houden/ gelijc die bande Oost-Indische Compagnie doen/ so houden wy ons volck in't lant/ die ghy tot Colonien dertwaerts seyn den wilt.

S C I. De Diverse is Princen/ ende Republijeque werck/ ende het besoghen der armen mede / de kooplieden soecken hen eyghen profit / als 't redene is / ende dencken niet eens op den armen Joseph noch op het ghemeyne besten / om dat sy daer ober niet ghestelt zijn.

Het moderne exempel / bande Oost-Indische Compagnie / dat ghy by byzengt/ dooz ghebreck van oude of nieuwe gheschiedemissen tot uwer intentie dienen/ staet wy niet toe te debatteren / dan so veel wete ick/ dat sy hunne conquesten / noch geen veel eerten beseten/ noch oock op verre vaer geyescribereet sijn in hen lieden bydelijke possessie/ maer waeromme gaet ghy de oude gheschiedenisse by? hebben de Romeynen niet tot allen tyden/ ende ober alles / 't sy binnen of buyten Italien/ hunne conquesten met Colonien beset? die sy tot Sant-genooten aenghenomen ende niet tot slaven ghemaect hebben.

Alba Longa heeft ober de dertig/ ende Rome heeft ontallijcke Colonien upt- gebuert / ende hebbe gestoeyert / maer dese Nederlanden schreunen hem / ende sijn bebreest een Colonie upt te voeren/ daeromme blyden sy Ioannes in eodem, in hunnen ouden staet ende stant.

Ende als ghy meer begaghen hebt inde nieuwe gheschiedemissen/ waeromme gaet ghy vooz by d' exempel bande Portugusen/ in hunne conquesten van Oost-Indien/en Pernabuco/en Spagnie inde conqueste van West-Indien/ Philippines, la Rassa in Barbaria, die alle henne conquesten met Colonien beset hebben/ gelijc oock de Ma^{te} van Groot Wyttangien/ noch dagelijc sijn conquesten inde Baramoudes, Florida ende Virginia met Colonien besettende is. Waeromme waert wel te wenschen / datmen den koopman alleenelijc den handel van Guinea / de commertie met de Portugusen in Brasilia / ende Spangiaerden in West-Indien in Octrope gegheven hadde/ uptgefontert / ende vooz behouden de wilde custen van Pariba, leggende op ses graden besuyde de Linie/ tot op poincta del Arca ende elders al/

al/ waer dat een of twee hondert hups-ghesinnen van Colonien / of andere Christene sielen sullen komen neer te slaen/ want byp-luyden ende vernemelijck Christene zielen/ sullen onder gheen vermoolipolide verstrooeerde compagnie sitten willen/ ende datmen dan vooz de reste / alhier op richt een contractatie. Camers tot de Interpynse van West-Indien ter Oorloghe/ t'zy alleen op 's Landts naem ende kosten/ of daer beneffens met alsulcke middelen/ diemen upt het Landt / ende de West-Indische Compagnie / of andere weghen sal weten te trecken / wy moeten gheen mostaert gaen malen / maer wy moeten wat groots aenbanghen met klepne middelen/ende wat wy aldaer conquereren / dat moeten wy sien te houden / d'welck niet te doen is met Fortressen te houden / want 't zijn Maximes, ende resoluties politiques / dat de abouturiers ende Colonien nutter / profytelijcker / ende bequamer sijn / om Landen te conquereren / ende om het geconquesteert Landt in obedientie te houden/ als d'opbouwninghe bande sterckten/ ende Casteelen/om dat de Colonien de sterckte aen hem selven hebben / ende de Casteelen / ende Fortressen belegghert sijnde/ moeten sy knap handigh ende terstont/ met enen Legher ontfet worden / of sy ballen in Spanants handten. Daeromme hebben de Romeynen in ghelijcke occurrentie hen al tijds beholpen met de Colonien/ om dat sy bedonden dat de Casteelen veel kosten te bouwen / ende noch meer t'onderhouden / daer ter contrarie de Colonien hen selven bedryppen / ende oock veel trouwer sijn / als de Soldaten / die maer hups-linghen zijn. Daeromme seght den Italiaen wel : Chi vol fare conquetti, bisogna principiare con gente libera, & non con mercenari o servi, chi e in servitu non acquista subditi, ma conserni, &c. Dat is : die groote conquisten doen wil/ moet beginnen met willing/ ende byp volck/ ende niet met huerlingen/ of slaven/want die in dienstbaerheyt is / overwint hen geen onderdanen / maer mede dienaers : d'welck den Coning van Spangien oock also verstaen heeft / de beste middele te wesen om Landen te conquereren / want hy 't selve alsoo ghepractiseert heeft in zyne conquisten van West-Indien / ghende de geconquesteerde plaetsen terstont/ende metter verscher daer aende abouturiers/ende Colonien/ die persoonelijck/ of met ghelt die hadden helpen conqueren / t'zy oock van wat natie zy wesen mochten.

't Is ridiculeus / ende belachelijck dat ghy meynt dat het ons aen 't volck ghebreken sal / want soo verre wy te hoort komen aen volck / de Inquisitie sal ons gestadighlijck van alle paepseke Landen/Religions verwanten genoeg toe sturen/ die het Martyrium diltloopen sullen/om het Confessoorship in West-Indien te bedienen/ tot verlichtringhe der blinde Heydenen ende Indianen.

Maer of 't ghebeurden/dat ons Godt quame besoecken met eenighe Pesilentie / root Melisoen / mal de Montone, Sweet-siecke/

of andere contagieuse sieckte / ghelyck hy ons / ende andere natiën / wel meer besocht heeft / soudē wy niet moeten patientie / ende ghe-
dult hebben / dat hy ons ettelike bysent zielen wegh ruckten / Wy
en hebben immers naer de groote woolevene sterfte / gheen af-slach
van hups - hure / noch verminderinghe van onse inwoonderen kun-
nen ghelwaer worden. Het ghetal der nieuws ghebozene kinderen
ten selven tpe / passeerden weechelijcken / verre het ghetal der doo-
den / welck noterens weert is. Lieben Fabe, wy en stercken oock
gheen Zonen noch Dochteren in die kloosteren / noch en maechen
gheen Papen / Monniken / Nonnen noch Bagpnen : Daeromme
multipliceren / ende vernemighvuldighen dese Vereenighde Ne-
derlanden meer als andere Provincien / die onder den Climaet van
den Calibatum des Pausdoms ghelegghen zijn. Des te meer is't van
nooden / dat wy elders conighe bequame plaetse op speuren / om een
Colonie te planten / op dat het volck / dat hen hier te Lande niet en
weet te generen / dooz verloop van tyden ende neeringe / derwaerts
mach gaen woonen / of wy moghen van nieuws wederomme wel be-
ginnen Ergastula met d' oude Monypnen / of Cloosteren stichten / ghe-
lyck het Pausdom doet / op dat yder een daer inne kruppen mach /
als de middels niet en heeft / om te handele / of die hem niet zyn hand-
werck / of hanteringhe / die hy gheleert heeft / of byvende is / niet
en kan gheneten / weet ghy beteren raet / bynght die te wooschijn /
want daer moet in versten worden / zyschamen hen groot te be-
delen / ende hier te lande en binden sy niet te spitten / spaden noch lande
bouwen.

F A B. Maect Scipio, wat raet wil wy dat ich u ghebe? ghy seght
immers dat u' woognemen is de Spaensche hy middels van Diversie
upt dese landen te trecken / dan sullen wy / ja meerder rupinte / ende
ghelegghentheyt hebben om die Landt - bouwers t'accommoderen /
soo moghen onse Landen oock wat in weerdige verhoogghen: Daer-
omme doet ghelyck Agathocles, ende Scipio ghedaen hebben / ende
recht met een gooy Krijghs-volck in West-Indien / ende als ghy
hy by middele de Spaensche upt de Nederlanden ghetrocken sult
hebben / keert dan niet u Krijghs - volck wederomme / ghelyck
Agathocles, ende Scipio ghedaen hebben / want soudēmen daer Co-
lonien willen planten inde getonquesteerde Landen / soo moesten
de inwoonders aldaer verjagen / ende verdryven / ende t Land aen-
de Colonien upt-deelen / ende ten besten gheben / t welck eerst gedy-
battert most wesen / of die Oorloge in recht gefondeert / ende racht
meerdigh soude zyn.

S c L. Iure gentium vim vi repellere licet, naer aller volckeren rech-
ten machmen geweld / niet mache / en kracht weder staen / en verdry-
ven. En die Oorloge is recht meerdigh / ende wel gefondeert / die upt

npot ende dwanck aengevanghen wort/ ende die wapenen zijn God-
bychtich die ter defensie van de kercke Godes / tot bescherminghe
van vrouwe/ kinderen/ lijf / goet/ ende oude Privilegien ende vry-
heden des Vaderlands aen- genomen : ende daer oock alleen in is/ de
hope van een goede upt-comste deser seven-en-vgftich jarighe oor-
loghe.

Wat belanght 't exempel van 't weber-keeren van Agathocles en-
de Scipionis Africani, dat en kanmen op den staet van onsen vbande
niet vergheleken / noch in onse interprinse van West-Indien vooz-
een exempel aen-ghenomen worden : want hunder bepper vbandts
macht/ bestont alleen inde stad van Carthago / ende die beest ghe-
doot zijnde/ was oock 't fenijn overwonnen / dat is/ die stad Car-
thago overwonnen zijnde/ was daer mede oock die oorloge ghe-epn-
digt. Waer al namen wy den Spaenschen af/ alle de verheerde Pro-
vintien/ sijn Hertochdom van Milanen / Oost-Indien/ Bresilien/
Coningrijcken van Secilien/ Napels/ ja Spaengien en sijn woon-
plaetse van Madzil/ so soude wy daer mede onsen vband noch krene-
ken/ noch temmen konnen / noch bezedicht worden / van dese oor-
loge/ om dat sijn nervis belli, macht ende kracht/ bestaet in sijn rijc-
ke gout ende silber Wpnen / ende anders rijckdommen van West-
Indien / waer mede hy ons ende de ghehele Christenheyt bekrijgt.
Daeromme ist niet genoegh dat wy West-Indien te vtere ende ten
fweerde/ maer eens oot-lopen ende plunderen/ en dan wederomme
verlaten/ en daer upt trecke : want wy en souden so haest niet weber-
thups gekeert zijn/ of Spaengien soude wederomme alle spne bozi-
ghe commoditeyten/ middelen ende rijckdommen upt de West-In-
dien trecken/ als hy te vozen dede. So dat wy/ so doende/ desen krijg
maer souden prolongeren / ende niet epndigen / ghelijck ons concept
ende voornemen is. Daeromme so moeten wy West-Indien sien te
conquesteren/ ende vooz altyts behouden. Waer toe ick gheen beter
middel en weet / dan datmen de geconquesteerde landtschappen met
Colonien (bestaende van onse mede-borgers / ende andere religions-
herwanten) bevalcken/ op dat wy niet eender wegen Godes kercke/
ende sijn heylig woort aldaer planten/ ende de Indianen tot desen-
rulle van 't Salichmakende geloofs mogen brenghen. So dat wy
hier inne moeten volgen 't exempel vande Koninght van Portugael/
die dese materie ten tijde vande ontdeckinge van Oost-Indien/ byde
moderne krijghs oversten / ende Politicquen van meus heeft laten
debatteren/ tusschen Don Francisco d'Almeyda, ende Don Alonso de
Alburquerque. Almeyda sustneerden ende raden / datmen hem in
Oost-Indien niet geboete bloten / ende macht van Schepen/ moest
meester maken vande Zee/ ende datmen aldaer gheschadigh niet veel
Schepen / de inwoonderen of Oost-Indianen moest dwinghen tot
commertie/ welcke opinie ende advijs by Alburquerque bestreden.

ende weder legt is worden als onnut ende schadelijck : seggende dat de groote bloten/ lichtelijck konnen van makanderen dwalen / dooz strom/ mist / doncker nacht / of om dat eenige Capiteyns van schepen/ geerne ende willijch vande blote dwalen/ om op hun eppen hand eenige abonturen te bejaghen/ alias om te gaen ruyten ende rooven/ dat oock de bloten ende schepen veel costen eerst incoops / ende noch veel meer costen/ om de selve jaer upt jaer in / 's Winters ende Somers / daer bemant te houden/ al ist dat sy gheenen dienst doen konnen/ dooz contrarie Moosons / of by faute van occasie : dat die bloten oock lichtelijck konnen verherlewaren/ in onrecke cornen/ ende reddeloos worden / dooz het afsterven van 't volck. Dat de Schepen oock haest verschippen vande Sonne / ende vanden wijn oock haest dooz steken worden in die heete landen / gheconsidereert oock/ dat de Schepen dooz strom ende on-weder / seer haest konnen sneuvelen ende vergaen / of dooz onbedeyene Stuurmans / of vergifsingh of ander ongheluck / ende vernemelijck in vreemde vaerwateren verseppt konnen worden. Dat oock de Zee niet en was te vermeesteren/ sonder habenen/ stercken/ ende volck of Colonien aen 't lant te hebbe. Daer op alsdoen oock eenstemmelijck/ by des Conincs Secreten / en heijg/ haet geresolveert wiert/datmen het ontdeckte en geconquesteerde landt/met Colonien soude besetten/ ende datmen ter bequamer plaetsen eenige Metropolitane coop-steden soude sonderen/ ende die oock met byptwillige abonturiers ende Colonien bevolcken / daer van Goa een Colonie der Portugisen is.

F. A. B. Maer weet ghy wel dat de navigatie van geheel America/ aende West-Indische Compagnie is in octrope gegeven ?

S. C. I. Dat is my welbekent/ ende wensche den Heeren Welwilt hebben daer mede oock veel geluck: biddende God dat sy die selve/ ende hunne mede participanten wil geven een resoluut manhaftigh gemoet/ tot de interpyntse vande West-Indische kusten/by Spaensche behoont/ op dat het Vaderlant by haer lieden toedoen/ by middele van diversie, mach verlost worden / van dese langhdurige ooyloghe/ niet twijffelende of de hoor/z Compagnie sal 't selve werck ten alder eersten by der handt nemen / of andersints soo verre sy hen te swack kenden/ tot de diversie ende het upt-boeren der Colonien/ sulen in die geballede selve interpyntse wel weten wederomme aen 't land in handen te stellen/ op dat die Hoog. Mog. D. Staten Generael/ daer inne sy andere middelen mogen versien/ so ende gelijck sy sulckx te rade sullen bebinden.

Van toech 't zy dat de Vereenighde Nederlanden / d' Oost-Indische / of de West-Indische Compagnie hen willen bemoeiden ende by der handt nemen/ om hunnen staet te vermeerderen/ het zy dooz bont-ghenootten of conquesten/ te doen in Oost-Indien/ of in de West-Indien. Daer en zijn ghelijckewel maer drie middelen/ we-

weghen/ of manieren om het selve te doen. D' eerste maniere hebben die oude Florentinen ghepactiseert / zijnde een t'samen-voegsel ende verbintenisse van diverse Republijken / daer den eenen den anderen/ dat is/ den rijken den armen / niet vooz-getoghen / maer van authoyteyt ende hooghepdt / in ghelijcken graet stonden. Ende inde conqueste/ maecten sp de geconquesteerde landen en steden/tot Companguons en mede-bontgenooten/ gelijk hyden daegs noch de Switsers/ ende dese Vereenigde Nederlanden doen/ende gelijk by de oude Grieken/die van Achei/ende die van Etolien gedaen hebbe.

De tweede maniere is by de Romeynen veel ghebruyckt worden / ende namen peder een vooz met-ghesellen ende bont-ghenooten aen/ also nochtans/ dat het gebiedt by de Romeynen bleef/ van allen den bont-genooten die binnen Latium of de Alpen waren liggende: 't welck hen wel geluckt is mits haer groote macht/ maer andere mislucht tot henlieden bederf.

De derde maniere was te maken onderdanen/ ende geen met-gesellen/ gelijk die van Sparta, ende de Acheniens en ghebaen hebben.

Van alle dese dyp manieren is de derde onnuttig ende schadelijck/ want Sparta ende Achenen zijn daer vooz comen tot hunnen onderganck/ om dat sp die toe-ballende bont-genooten/of geconquesteerde plaetsen/ met geweld wilden gouberneren/ gelijk ick oock verhoey/ dat het de ruine ende onderganck / vande gepzetende Spaensche Monarchie sal wesen/ dat sp van dese vyze Nederlande/ paiz de conquest hebben willen maken/ om de selve met geweld te regeren/ ende typanniseren/ gelijk Spaengien oock metter daet ober veel jaré geruineert is geweest/ doen Spaengien sijn schulde decreteerden te betalen in dyp termijnen/ tarde male, & nunquam. Maer dooz het Perus gout ende silber / wordt Spaengien t'elcke repse onderstut ende wederomme te peerde geholpen: So dat die derde maniere niet dienstelijck is aen te gaen/ zijnde d' eerste maniere by de Switsers/ ende Achei/ ende Etholie gheuseert / ende by dese flozerende Republijckie naer gevolgt de beste. Want of de Oost-Indianen / ende de Americanen sullen goetwillighlijck comen tot de commercie / of men false met wapenen daer toe moeten dwingen. So sp nu goetwillighlijck tot ons vallen/ 't is aemer dan redene/ dat wijs als vrienden en bontgenooten op nemen. Ende soo verre sp met de wapenen gheconquesteert worden / soo salmen de landtschappen ende plaetsen / moeten besetten ende versieken met Colonien/ diemen upt dese Nederlanden/ende andere onligghende Proovintien ende Religions verwan ten/ der waerts boeren sal/ die onse mede-patriotten/bont-genooten of broeders in Christo zijn / wiens conditie niet verargert / maer verbeteret moeten worden/ om den goeden dienst / die sp inde gheconquesteerde landen doen sullen.

FAR. Wunct u dan dat in 't Octrope vande vereenighe West-Indi.

Indische Compagnie noch yet behoozt verbeteret / oft verandert te worden / om u geconcipeerde interpymse tot de diversie van dese oorzake te werck te stellen?

SCIP. Grootte veranderinge / en waer daer niet van noode / dan alleen wat accommodatie / men mocht d' Octrope laten op de Regotie / onder het belept vande Bewint-hebberen der selver West-Indische Compagnie. Ende men mocht daer beneffens een Contractatie / of Conquest-kamer op richten / bestaende den derdendeel in personen / daer toe te verkiezen by de E. C. Mog. H. Staten Generael deser vereenighde Nederlanden. Een ander derdendeel by de West-Indische Compagnie daer toe te verkiezen. Ende het restende derdendeel mocht by de avonturiers / of Colonen verhofen worden.

Ende daer beneffens so most de West-Indische Compagnie hen Octrope openen / ende bystellen die wilde kusten van Paribagghende op 6. graden by zupden de linie / tot op Punta de Area, ende hoozt alle andere plaetsen / havenen / stranden / ende steden / daer hondert of twee honderdt Christenen huysgesinnen ende Colonien / neer-gheslaghen ende woonachtigh sullen zijn / so sal peder een naer Punta del Area om sout mogen baren / die 't lusten ende believen sal / toch op behooylijk reglement.

FAB. Maer wat hebben de Colonien te seggen inde contractatie of Conquest-kamere?

SCIP. So veel / ja oock veel meer als de contribuanten / die van hunnen overbloet maer een boter pennincien / tot subsidie / van de interpymse sullen komen in te legghen / want de Colonien sullen ijsf ende goet / ja hunnen al daer by wagen ende op-setten. Ick hebbe u immers gesept / dat ick 't landt sal aentwijzen hoemen de interpymse van America sal konnen bekostigen / sonder naerdeel van des landts middelen / noch beswaernisse vande inghesetenen. Daer van de williche avonturiers ende Colonien / die op hun eppen costen / met vrouwen ende kinderen naer West-Indien sullen willen gaen woonen / is een van mijn middelen / daer ick my veel op betrouwe / ende oock staet ende fondament op make / gelijk Scipio dede in sijn Africaensche tocht / want sy sullen de principaelste persoonagie spelen in dese Comedie / Profectus in Seciliam est triginta navibus longis, voluntariorum septem ferme milibus in navis impositis Tit. liv. lib. 8. dat is / de byzwillige Colonien / moeten in grooten getale met vrouwen en kinderen mede overschepen naer West-Indien / sal daer wat goets / ende wat groots upt-ghericht worden. Trecken byje lypden upt hun vaderlant / op hun eppen costen / tot dienste van 't landt / die sullen apparentelijck mede hier te lande pemand aen 't roer willen staende hebben / als agenten of correspondenten.

FAB. Maer Scipio wat wilt ghy met de vrouwen in West-Indien

bien maken/ wilt ghy de Spaensche albaer met spintrockens gaē be-
kryghen/ het ware immers beter/ dat ghy Soldaten in plaetse van
hrouwē ober boerden / my dunct ghy en maectt gheenē staet op
Soldaten / 't schijnt dat ghyse acht onnoodigh te wesen tot dese in-
terprynse.

SCIP. Ick make byp giffinge op goede Soldaten/ ende achte die
selve inden alderhoogsten graet / want sonder die en salder in West-
Indien niet uytgericht worden/ naer mijn vermoeden. Ende wen-
ste oock wel / dat elcken Soldaet derwaerts ghepaert ginck met
sijn echte wijf/ al soud 't oock wat meer costen / want hier soudt te
passe comen het segghen/ chi pui spende manco spende, die het meest
bestet/ die bestet het minste: want in dien ghebal/ soudē die ghe-
paerde Soldaten/ oock albaer te lande propageren, ende de Christe-
ne generatie helpen vermenighvuldighen. 't Welck een vande re-
dene is/ waeromme de Colonien soo hoock noodigh zyn / inde nieu-
we gheconquesteerde landen: want men beuint by experientie dat
gheen conquesten/ noch bevolkinghen in Heydensche of on-Christe-
ne landen/ hebben goet success ende effect gesad/ daer de Christenen
den byde Heydensche/ Sarajnsche of andere ongeloofige hrouwē
ghepaert hebbe / exempli gratia, de geluckige ende doofpoedige inter-
prynse van Godefroye de Bullon, op 't heyligh landt van Jerusalem/
alwaer 't krijgs-volck hun paerden met de Sarajnsche of Turck-
sche hrouwē/ by ghebyrche dat sy gheen Christene hrouwē / noch
Colonien met hun geboert hadden / waer dooz hunne generatie/ be-
sendenten/ ende nacomelingen in 't tweede ende derde gelit / soo ver-
bastaert waren van 't Christen gheloof (dooz de quade moyturde ende
instructie/ van hunne moederen bysten ghesogghen) dat sy maer den
Christenen naem daer van behouden hadden / zynde niet alleenlyck
berysfert/ ende verhallen vande Christene Religie/ maer oock van
de tale ende sprake.

FAB. Wilp dan oock Soldaten mede nemen / so moet daer gelt
zyn/ende ick en verneme noch niet/ waer de middelen te vinden sou-
de zyn / om de gheproponeerde West-Indische interprynse te beco-
stighen/ sonder 's landts costen/ ende beswaernisse vande goede ge-
meente ende inwoonders.

SCIP. Naē de mael dese interprynse den koop-lieden aengehan-
gen is/ so waer 't verlozen moepte hier mede 't hooft te byken/ om
u t'onderrichten ende aen te wysen/ waer hier te lande alsulche mid-
delen seer licht om vinden soudē zyn: Staende tot allen tijden ende
stonden berept om aende Hoog. Mogh. D. Staten Generael daer
van naerdere openinge te doen/ des versocht zynde/ gelijcke wel soo
wel ick u hier beneffens dooz een staelken/ patroonken/ ende tot een
proefken aen wysen / waer de middelen ghebonden wierden / daer
mede Scipio Africanus Carthago ginck bekryghen.

Naer dat Scipio Africanus, de commissie gektegen hadde om in Africa te trecken / ut voluntarios ducere sibi milites liceret, tenuit.

Et quia impensa negaverat rei publicae futuram classem, si, quae a socijs darentur ad novas fabricandas acciperet, dat is : Scipio versocht / dat hy alle de willighe avonturiers / of Colouen soude moghen mede over-boeren / 't welck hem vergunt wiert. Ende alsoo hy 't land toe-ghefeght ende beloofte hadde / dat hy d'onkosten wist te binden / versocht dat hy de Bont-geuootten / Steden / Landen ende Doypen / ende alle goede Patriotten om bystant soude moghen aen-spreken : dien volgende hebben

Die van Florensen gheloofte met alle macht hen t'assisteren.

Die van Ceriters gheloben hozen / ende ander scheeps-cost / op te brengen.

Die van Plombin geloofden yser te bestellen.

Die van Campaunien / gheloofden iynwaet of zepl-doek tot de zeplen.

Die van Volaterra geloofden graen / en tamen bleesch te leverbē.

Die van Aretium / geloofden de blote te versien met dertich dup-sent schilden / oock so veel helmen / pijlen / vijftig dupsent lange spiet-sen / ende van de rest naer benant / bylen / houtweelen / schuypen / queren / of meulens / soo veel als tot veertich Galepen noodich zijn / ende daer toe noch hondert ende twintich sacken tarwe / tot de repse.

Die van Perusa / etc. geloofden te bestellen 't hout om de nieuwe Galepen te timmeren / ende daer beneffens noch een groote quanttept van hozen.

Ende daer en boven nam Scipio noch veel hout upt 's lants Bos-schen : Dat is / die Ro. Mo. Heeren Staten Generael konnen wel eenige van 's lants oorloch-Schepen leenen / voor een repse of twee / hoornemelijck 's winterdaeghs / als sy door den Af-ganch / hier te lande niet konnen gebuyckert worden / noch oock van doen zijn.

Van omtrent Sulmona quam heel volck / die hen goetwilligh begaven tot die interzynse van Carthago.

Die van Barbona / zijnde een Colonie / ende bont-geuootten van de Rompsnen : hebben ses hondert wel gewapende mannen tot subsidie van de blote gesonden.

Scipio liet op stapel setten of timmeren / dertich kielen tot Scheypen / twintich kielen tot Galepen van vijf bancken / ende thien kielen tot Galepen van vier bancken. Welcken kost ende moepte / wy hier te lande konnen sparen / om datter (God betert) Scheypen ghe-noeg by de wal liggen / die greptich zijn om een vracht te krijgen.

Scipio heeft alles so bestelt / ende gediligenteert het werck / dat de Scheypen volmaecht ende volcomen upt ghereet waren / in min dan vijf-en-veertich dagen / naer dat het hout upt de bosschen op de timmer-werf gebocht was.

FAB. Doozwaer Scipio 't volck was doen ter tijt wel pberigh/ neerstig ende milt/ om u repse te bodderen. Ick en meyne niet/ dat men hupden daeghs sulcke goetwillighe / milde contribuanten vinden soude/ tot dese uwe interpretatie op West-Indien/ 't is nu al/ do, ut des, hout ende belegt.

Ouum dant nulli, nisi sit reproductio pulli.

Die een Spierinck upt- werpt/ die meent daer mede eenen Snoeck te vanghen.

SCIP. 't Volck is nu gelijk sp doen waren/ den eenen milt ende den anderen schars ende gierig: dan die om 's lants wel-baren/ noch om mijn schoon aensicht of praten / niet willen willichlyck contri- bueren/ sp sullen dat doen daer toe gemoevert zijnde dooz mijn booz- gemelde rebenen/ ende motiven: ende namelyck/ om hun lsf/ goet/ hzulwe ende hinderen van dese langdurige oozloge te bezijden. En wilt dat oock niet opereren noch helpen / soo wil ickse daer toe hoo- pen ende bekeuren / mits de goede winsten die apparentelyck sullen vallen upt de conquessen.

FAB. Ick hooze wel ghy soud niet traeg zijn in 't gelooven / ende soud u contribuanten en toestandrs laten sozgen booz de betalinge!

SCIP. Hebben dese Spaensche conquessen van West-Indien/ haer selven vanden eersten aen kommen bedzuppen/ doen die landt- schappen noch maer eenen wilden ende rauwen Cahos waren: wat soude daer inden wech wesen/ dat sp 't nu niet en souden kunnen doē / nu alle de landen inden bouwde zijn/ en de berch- wercken gemineert/ ende getrocken worden?

FAB. Daer behooren nochtans groote conquessen toe/ om alle de booz- ghespecificeerde waren te betalen/ daer de bont- genooten ende andere goede Patriotten/ u mede assisteren: en waer blijft dan noch de soldpe van u krygs- volck / dat my dunct in grooten getale niet u trecken sal/ so ick af- meten kan/ upt u preparatie/ so ghy immers de dertich duysent schilden / ende daer en boven/ noch de vijftich duysent lange spietsen bemannen wilt.

SCIP. Ick hebbe u ommers verhaelt / dat ick repstende naer Sicilien / alwaer mijnen rendezvous was/ voluntariorum septem ferme milibus in navis impositis, &c. dat ick omtrent seuen duysent goet- willighe met my scheepde / die ick in Sicilien ghecomen zijnde/ al te samen verbeelde in Rotten / Capiteynschappen ende Col- lonelschappen: behalven de dzy hondert heurlingen ende upt-gelesen mannen/ die ick by my ende om my bestel/ met groot verwonderinge van peder een/ niet wetende wat ick daer mede inden sinne hadde of doen wilde.

Ick beval aen dzy honderdt vande rijckste van 't landt van Sicilien/ dat sp op eenen bestemden dach / booz my verschijnen souden/

wel ghemonteert met een Sabel-Paert ende wapenen / naer behooren als een rupter toe-staet. Dien dach getomen zijnde / quamen s' t'samender-handt booz mp / ende ick vzaeghde hemlieden / of sp oock geerne en goetwilliglick met mp die interppinse op Carthago wilden doen of niet / ende beval hen / dat sp mp vrmoeudelijck verklaren souben hen gemoed / want so verre sp liever thups blyben wilden / so soude ick andere in hun plaetse setten / Daer op dat eenen sprack / en verclaerde dat sp liever thups wilde blyben / als hem sulcx in synen heure ghestelt wiert : welcke antwoort oock van alle d' andere ghevolght wierdt. Doen sepde Ick / dat sp dan hun Weerden ende wapenen / aen een van die booz / 3 vyz hondert upt-gelesene oberleveren / ende elck eenen met hen thups nemen / ende dien daghelijck oeffenen / ende onder-wysen souben / om 't Paert ende wapenen teleert handelen / ghelijck sp oock deden. Dit was alle mijne rupterje / die ick mede over-boerden in Africam / ende mijn gheheele trouppes mocht wesen inde neghen duysent krijghers : hoe wel ick den roep wel op beer-thien-duysent mannen upt-stropde. Van die resterende ober-schietende wapenen / hiel ick in achter-bucht op booz-raet booz eenen noot / ende armeerde daer mede oock die ghene / die in Africa / met groote menichte / tot mp bielen op hoop van buyt / die daer oock niet kleyn en was.

F A B. Waer noch en verneme ick niet / waer mede ghy die recompenfieren of vergoeden soud / die dese interppinse souben helpen becofighen / of andersints persoonelijck met u repfen sullen / want niemant doet hupdenbaeghs pet gratis, propter Deum, die den autaerdient / die wilt daer van leben.

S C I P. Men moet den lap vanden sack snijden / daermen den sack medelappen wil / want 't is eenen quaden krijgh / die hem selben niet beduyppen kan : soo dat de remuneratie / rembourfement / ende recompensatien ghenoeftsam sullen konnen vallen / upt de conquesten van West-Indien. Ghelijck oock de gratien ende Pribilegien / diemen den Participanten / ende abonturiers / ende Colonien (die in 't eerste / tweede ende derde jaer sullen willen ober varen op hunne costen) sal comen te gelooven tot Premium, sullen ghesondeert worden inde West-Indien / inde / of op de conquesten / ghelijck oock de Spaengiaerden gedaen hebben / in 't conquesteren vande selve lande.

F A B. Dat is / vermanden een Exter op eenen boom wysen / want de blote mocht comen te sneubelen tusschen wegen / of de interppinse mach mislucken : weet ghy wel datmen de Wepze-huyt niet verhoopen moet / eer de beest gehangen is.

S C I P. 't Is den boeren niet wijs te maken / hoe datmen de Zeehout : die ter Zee wilt handelen / moet d'abonture ende perijckelen vande Zee upt staen / ende verwachten / alsmen een Schip / of Cargesoen upt sepruht / soo en kan den Zee-man / of Boots-man /

geen hure/ noch den Coopman winste hebben/ noch ghenteten/voorz
ende al eer 't Schip wederomme/ in behouden haben ghekeert/ en-
de voorz dat de retouren/ wederomme ter handt komen zyn/ want
komt 't Schip / of van Cargaoen of retour te sneubelen/ ende te veron-
ghelucken in 't gaen/ of keeren/ so dzaeght peder een sijn schade/ ende
daer mede hola.

Maer in desen aenslach/ sullen de Contribuanten veel betere kans/
ende conditie hebben / want hunnen Besigo op veel / ende diverse
Schepen/ ende vaer-wateren loopen sal/ ende 't soude een groot on-
gheluck sijn dat alle die Schepen of Blooten t' seffens berongheluc-
ken / ende vergaen souden / soo datter meerder apparentie is / van
winste te doen / als schade te lyden. Zoo verre van de Interpynse
wel gheluckt (gelickamen verhoopt ja) so sullen alle de gene die tot dese
Interpynse contribuieren / boven haer lieden Racia vande winste
(die God almachtigh inden handel van Guinea/ ende andere smeert-
ghe vaer-wateren/ ende andere conquesten sal gelieven te verleenen)
salmen peder een daer ten boven noch Privilegierē / (ende daer van
noch zegel ende brief geven/ tot een ewige recognitie / ende memo-
rie) dat sy lieden/ met alle hunne nakomelingen in recta linea, sul-
len tot allen tyden hebben/ ende ghemeten de Vorgherschap in welcke
ke Stadt/ of Steden dat sy hen sullen willen neer slaen in America/
of andere geconquesteerde Landen/ beneffens alsulcke andere Gra-
tien/ ende Privilegien/ als die selve daer sullen komen te ghemeten/
die met d'eerste Bloote / op hen egghen kost/ derwaerts sullen va-
baren / daer andere sullen moeten op sien / die door passie Capritio,
of ander willen beweeght sijnde / sullen komen te wepgheren / tot
subsidie ende bevoorzderinghe van dese Interpynse een boter pen-
ninghryken van hunnen overvloet in te leggen.

Ende de Wonturters / of Colonien / ende alle de ghene die naer
West-Indien / goetwillighlyck met d'eerste Blote sullen willen op
hen egghen koste varen / sullen gherecompenseert / ende toeghelept
worden/ hondert Vorghen of Wunderen Lands / byp ende onbe-
swaert van alle lasten / ende impositien (ten heure vande Colonien
naer den reglemente daer op te maken/) ende dat ten aensiene van
den eersten voortocht / ende consideratien vande reys-kosten die sy
daeromme doen sullen.

Ende sullen hen daer en boven noch andere hondert Wunderen
Lants toe-ghetabelt worden/ soo wanneer zy daer byp jaren in 't
Lant gewoont sullen hebben.

Den Vrouweluyden halfso veel etc.

Ende den kinderen vierendeel so veel als de Mans/ een kind on-
der de twaelf jaren gerekent.

Ende die gene die in 't tweede jaer over varen/ salmen voorz hunne
passagie geven/ by en t' seventigh Wunderen Lands/ ter conside-
ratie van hunne reys-kosten.

Ende daer en boven noch ten epnde vande vier jaeren dat sp'it West-Indien sullen ghewoont hebben/salmen die selve noch toecabelen andere vijf-en-tseventigh bunderen Landts.

Den Vrouwen half so veel.

Ende den Kinderen vierendeel so veel als de Mans.

Die in 't derde jaer sullen willen over baren / sullen vooz hunne passagie/ende reys-kosten krpghen vijftigh bunderen Lants / ende ten epnde vande vijf jaren dat sp daer te lande ghewoont sullen hebben / salmen aende selvighe noch aencabelen andere vijftigh bunderen Landts.

Den Vrouw-lieben half so veel.

Ende den Kinderen vierendeel so veel als de Mans.

D' Erfghenamen in rechte linie / sullen representeren den persoon vande asl'pighen / die asl'pigh worden / eer hunne geprefigierde jaeren om zyn.

Maer den genen die hondert guldenen inde Americaensche Compagnie sullen legghen (t' imploperen tot eenighe misterie ende nootwendighe saecken in America) ende daer en boven persoonelijken met d' eerste Blote ober baren / of een ander Mans persoon/Vrouwe / of Kinderen respectie / in hen lieben plaetse / op hunnen kost ober sepuden/salme twee hondert bunderen lants meer upt-deplen/ oock byp ende onbelast/als de Colonien in 't eerste jaer ober-barende hebben sullen/ ende dat ten aensien van 't inleggen/ende op-bzenghen vande voorsz. hondert guldenen in gelde. Den Vrouw-lupden/ende Kinderen/sullen ghelijcke portie van Land ghenieten/mits ghelijcke hondert guldenen daer inne leggende: ander/sints sullen de Vrouwen maer de helft/ ende de Kinderen 't vierde part soo veel Landts ghenieten.

Die in 't tweede jaer sullen ober bare/hebbende d' eerste jaer hondert guldenen in geleg/inde Americaensche Compagnie / of een ander Man/Vrouwe/of Kind/ respectie in hunne plaetse ober-sepndende/salmen hondert ende vijftig bunderen Lants toe deplen meer als de Colonen/die 't tweede jaer ober-baren / Vrouwen ende Kinderen/die ghelijcke hondert gulden inghelept sullen hebben/oock soo veel/ander/sints sullen de Vrouwen maer half so veel/ende de Kinderen 't vierde paert so veel Lants hebben.

Ende die 't derde jaer sullen ober baren / hebbende in 't eerste jaer hondert guldenen inde Americaensche Compagnie ghelept / salmen hondert bunderen Landts meer toe-deplen als die Colonen sullen hebben / die 't derde jaer ober baren / den Vrouwen ende Kinderen per rato, gelijk die eersten/ende 't tweede jaer ober baren genieten/ met die/of andere dierghelijcke condittien / salmen middel van ghelck krpghen/ ende de Colonen lustigh tot den tocht maecken.

F A B. Ghy ghebyrcht al dappere stratagemata, ende spoozen/om

met den eersten deel volck over te woopen / daer inne ghy te pypsen zijt / want aenden eersten aenbal hanght het geheel werck: maer of u d' Interpynse misluckten / wat raet soudt ghy dan weten met al dat volck?

SCIP. Wat kan ons in desen aenslagh mislucken? wy hebben deel pfeesen tot onsen dage / want al waert dat ons den aenslagh misluckten op de Portugesche / of Spaensche / West-Indische Custen / soo sijn de wilde Custen / van 6. Steden / besupden de Linie / tot op Rio d' Oronocos (daer in begrepen is het schoone Landt van Guiana) sijnde over de vijf hondert mylen Zee-strants / booz ons open / al waer wepnigh Indianen woonen / besittende soo goede / vruchtbare Lant als vogel over-vliegen mach / dat by het rechte Canaan / ende 't landeken Gosen, 't bestste van Egypten mach vergeleken worden.

FAB. Wilt ghy dan die Indianen / in woonders kan dat Landt gaen verjagghen / ende de Colonen daer in planten?

SCIP. Dat en is mijn meeninghe / noch intentie niet / want daer licht Landts genoeg leegh / ende Vogghel-wepde / dat onbebout licht / ende daer op veel mylen naer by / gheen volck en woont / Er ju regentium derelicta sunt occupantis, Lant of goet dat niemant toe behoort / machmen inimmers naer alle volckeren recht wel aenbevoerden.

FAB. Waer zijdt ghy niet wat te milit. / of probigael in het uytbeplen van u pzoeken? my dunct / ick wilde daer wel Monnick wesen / daer den Abt sulcke goede vette pzoeken uytdepl / wat sal 't lant / of de Compagnie behouden booz hen verschiet vand' onkosten / als ghy 't Lant so wech geest?

SCIP. Die mildigherdt heeft Politica, ende de wylse ende erbare Cooplupden my gheleert / want ick sien / dat als sy goede vente / ende afreck in hunne waren willen maken / soo geven sy haer lieber waren wat onder de merckt / ende beter koop / als andere Cooplupden doen / op dat sy daer mede neeringhe maken / ende den koopert tot hen mogen trecke / wel wetende dat in 't vertieren de bate gelegd is.

Ende om dat ick wete dat andere (die nu ter tijd / ghelijcke saken booz handen hebben) hunne Colonen tot hare passagie gheven hondert guldenen / ende verkoopen aende selve Colonē de geconquesteerde Landen / tot thien stupbers 't bundert / nu rekent ghy eens op u bingheren / sal 't niet op u dupinken ypthomen / dat ick beter menagiere (ende nochtan van u booz probigael / of al te milit ghescholden wozde) als andere / die gelt toe gheven: wy moeten in alle manieren 't volck tot ons locken / al souden wy noch een thoonstjen hooger gaē / ende beter conditien geven als boozs. is / ende laet u dit ghe noch sijn booz een staelken / of poeffken / exempli gratia.

De psofjten die dit Lant / of de West-Indische Comp: (die d'onkosten vande interpynse sullen comē te verballen) moet op de weerde van 't lāt niet gefondeert / noch gesocht wozd / naer mijn wensche

gave Godt datmen alle de West-Indische Landtschappen/in d'eerste maent/dach/of stonde/datse geconquesteert sullen worden / kunnen verbeelen / onder den aventuriers / ende Colonen / inde maniere ende vooz ghelijcken prijs/als voorsz. is/ so waer het geconquesteert Lant/aen dit Lant gheanchert/ ende vast ghemaecht/ ende 't ware genoegh versichert tegen den in-val der Spangiaerden/ of Indianen/ want niemant bande Colonen/ en souden hen die vette proeven willen laten ontrukken / maer souden se tot allen tpden beschermen tot den lesten druppel bloets.

Maer het profijt der West-Indische Compagnie contractatie of conquest-Camere moet gefondeert worden op de Regalia, &c. un bon entendeur ne faut que demi parole. Van toch hebben de Contrahanten/of de conquest-Camere/ oock luste tot den Lant-bouwe/ sy sullen daer noch Landts ghenoech binden/om hunnen lust te boeten/ ende versadighen : Maer Fabi, my dunckt dat ghy den Elopus hond wel soud slachten / die op den Pop-berg liggende/ niet mocht lyden/ ende verpden dat den Osse / moede ende hongherigh vanden ploegh komende/daer van soude eten/hoe wel 't Pop sijn spys niet en was: Dus zijt maer te vreden/daer sal noch ghenoech blyven vooz peder een. Dus laet ons God maer bidden dat hy onse Regerders/of den Bewinthebberen bande West-Indische Compagnie wil geven een Wanhaestigh ghemoet/op dat sy ten spoedighsten / sonder lange delijje / of uytstel / dese Christelijcke Interpynse op Americam by de hant nemen moghen.

Fronte capillata post est occasio calva.

Den tijdt ende occasie verlindert is veel versumpmt.

Want daer en was noyt apparenter/noch bequamer tijdt/ om die West-Indien te conquesteren/als nu ter tijt/ want willen wy ober leggen ende ober wegen/die redenen ende occasien die in vorige tpdē/ andere natien ghemoevert hebben / uyt-tochten te doen/ om byemde Landen te conquesteren / wy sullen bebinden / dat de motiven ende occasien / die hen nu ter tijdt presenteren deselbe verre passeren ende te boven gaen.

Vooz by gaende d' exempelē van Moyles, die 't volck Israels uyt Egypten ghetogen/ ende in 't Lant van belosten ghelept heeft/om dat Gods hant daer selven in vzocht/ ende by was / gelijcke wel soo verre men daer inne eenige Poleticque consideratie obserberē wil/so waest Moyles seer voozderlijck/dat hy de kinderen Israels/onder de dienstbaerheyt der Egyptenaren dont sitten suchende/om gebolgh te maken.

Godefroye van Ballon, en hadde sijne tocht op Jerusalem niet kunnen doen/ ten ware/sijn ghevolghers soo pberich hadden gheweest/ om

om t'heyligh graf te conquellern / ende wicken uyt der Jherusalem
handen.

Cyrus moett de Persiamen t'onbreken / ende ghepassionert vinden
teghen de Sangeringe der Jherusalem / dat niet genacht zynde / hy moett
daer beneffens de Jherusalem weech / klyp / herogh / ende ontgheuyt /
of onghewillig inde wapen vinden / daer in nu 30 verhallen waren
doez de langste yede daer 30 in gheseten hadden.

Theus en soude sijn daught / ende dapperheyt niet hebben kon-
nen baren / noch beghoonen / den ware / hy de Atheniens / heeft oet
gevangen hadde.

Siska der Hultion leysman / en soude sijn geoorde Manhaftighe de-
den niet kunnen beghoonen hebben / in t' uytvoeren der Hultion Co-
lonie / daer mede hy op ghehouet heeft de Stad Thabor in Bohemien /
ten aensien / ende in trost van David / Kijser / ende allen den Dap-
schen Dorsen velt-Loghers ende macht / ten haere dat de Hultion
ten yere / sweerde / golghe / ende vadt hadden herholcht gheweest
doez de Paersche Inquisitie of Decreet van t' Concilie van Con-
stans.

Goede hier mede verby de reden / ende occasien van de tochten
byde Gotten, Wenden, Viscogotten, Hunnen, etc. ende anders nation
meer so op Jactien als Spaguen ghedaen / sijn niet en is te ver-
lijken de redenen / die te voorsj. nation bevercht hebben / om hun-
ne tochten te doen / hy de redenen / motiven / ende goede occasien / als
dan daer hyden daeghe sijn presenterende om de Interpunct van
West-Indien te doen / want geheel Europa doez / sijn alle gheloe-
ge Christenen onse mede-Broeders / onder het Jousdom sittende /
van over veel jaren ad fasciculum tot den byant / met confiscatie van
lijf ende goet gerondemueert / ende veroordeelt / welch sententie / oock
soo strengheijck ende tyranighijcken tot allen tyden ter executie
gheset is worden / doez de Inquisitie / dat oock van diergelijcke ty-
ranpe ten tyde van Nero noet gheest is worden / want ghelijck Na-
both om synen Wijn gaert / soo woert oock menigh rijck Man byde
Inquisitie doez sterker aen ghecast / ende om zyn goet ghedaet / al is
hy noch Dapst ende van hunne gheloebe.

Goet van dese tyranie niet verre te boken de slavernye der Kin-
deren Israels.

Hebben de naerholgers van Godesfraye de Bullon / betweecht ghe-
weest / alleenelijck doez enen blinden puer / tot de conquiste van t'
heyligh graf / soo veel te meer beghoet om t' pueren / om de Kercke
Godes / ende sijn heyligh Woort in West-Indien te planten / tot
een verlichtinge der blinde Jherusalem / in t' gheschielijcke: Dat oock
andere die den gekruppen Jherusalem niet en sal bewegen / sulden te meer
pueren om den gekruppen ronden God / uyt de graven van Potosi,
ende Mexico komende / te gaen ontgraven.

De passie der Persianen/over der Meden regeringhe / ende der Atheniensers verstoppinghe / sijn niet te vergelijcken by 't getal der ghepassioneerde / ende verstopde Christenen/die in 't ghetal van soo veel dupsende dooz dese Nederlandsche / ende Hooghduytsche Oorloghe/berooft sijnde van hunne goederen / den gheheelen aertbodem verstoppt liggen/ ende dit alles dooz het toedoen / ende tspanninge van Spangie. Dooz waer/hebben de Gotten, Wenden, Vicesgotten, en Hunnen, haer lieden tochten by Italien tegen Roomen allezvelijck ghebaen / om te gaen wreecke de overlasten/die sy bonde Gouverneurs/die de Romeynen over hunne respective Provincien gestelt hadde / of andere schade/of leet dooz de Romeynen gelede / hebben sulche Barbarische natien ende volcken sulcke couragie gehad / hoe veel te meer der couragie ende moet / behooren by byz ghebozene Nederlanders te hebben / om te gaen verhalen onse schaden / ende wreecken het verdoet / dat wy in 't generael / ende in 't particulier nu gheledende dese seben-en-vijftigh jaren hande Spangiaerden gheleden hebben/aen lijf ende goet / haerlieber kants / en stont noyt soo schoon als d'onse / ende hunne motiven waeren niet te vergelijcken met d'onse. Moeten de Meden onghetwapent ende ongheroeffent zyn/ eer Cyrus sijn concept kost volbrengen? Is Spangien niet sonder manne-volck in sijn eygen Landt / bestaende sijn wapenen / soo wel in Spangien als elders / alleenelijck in huyplingen/die by in West-Indien niet en sal derben voeren. Ende dat luttel manne-volck/ dat in de West-Indien woont / is dat niet weech ende ge-effemineert ghevozen van weelde / ende gheheel ongeroeffent / ende overbaren inde wapenen / dooz de langhe tye / daer sy nu byde hondert jaren in geseten hebben.

Woecht hier nu by / dat Spaengie is geldeloos / ende van alle sijn schatten upt-geput / dooz dese Nederlandsche en Hoogduytsche krijg ende oorloghe / de Romeynen / jura, en andere inne-comen van Spaengien / sijn van over lange tye swaer / ja meer dan sy jaerlijck op brengen konnen / beswaert / belast / ende alle wegen bepaut: daer en gaet anders geen gelt om als koper ghelt / ja 't is intrakel / alsmien daer te lande noch eenich gouden / of silveren penninck sien mach. Ende is sy verswaekt van manne-volck / dat sy nu ter tijt gheen menichste van krijghs-volck in Spaengien sal konnen lichten / om naer West-Indien te sependen / in oorlogvallende oorloghe : ende alwaer daer noch te vinden eenig krijghs-volck / (hoewel neen) so sal 't hem gebraken aen Schepen / ende Zee-varent volck / om 't selve oorloghs-volck naer America te voeren / want het Spaensche en Portugaels boots-volck isser noch dunne gesaeyt / ende de schipvaert is daer seer gekrencht / dooz de Turckische Zee-roovers / ende andere schade die sy gheleden hebben in hunne scherpelvaert. Ende die wepinich Schepen die daer noch zyn / sullē by hups moeten blivē / om daer mede de Spaensche kusten

kusten te beschermen ende beypden / niet alleenlijck tegen de Turcken ende onse abonturiers / maer oock teghen de Francopsche ende Engghelsche in-ballen / die Spaengien nu oock beginnen met oozloghe te dreyghen. Ick verswijghe alhier noch / hoe hoogh-noodigh dat de selve / of dierghelijcke interppinse is / om ons Scheyen / ende Zee-barende volck / nu ter tijt in 't werck te stellen / op dat sy niet ghenootsaecht worden by onse vbanden / of elders werck te soeken. Daeromme wilt couragie ende moet scheppen ghy goede Patriotten / soo haest en suldy niet hoozen het ober-scheyen vande bloot / of ghy sult oock vernemen / dat die van America / de commercie / handel ende wandel met ons sullen aengaen / of dat het gheheele landt / dooz d' oozloghe sal vbanden ende blaken : ende alhier suldy vooz u ooghen sien / dat des vbandts krijgs-volck / hen pack ende sack maken sullen / om te vertrecken upt den Nederlanden : dat sullen immers aengename ende vzolijcke tydingen zyn / wy sullen dit Spaensch krijgs-volck met d' ooze (gelijkmen sept) op-lichten ende trecken in West-Indien / want hunne ketelachtige oozen / sullen niet konnen hoozen / dat wy 't inde West-Indien soo van kappegen / ende alles ons maken / ende so sy ons derwaerts comen te volgen (ick denck wel neen) so willen wijse aldaer sacht leveren / alwaer de rijcke steden / berght-wercken ende andere rijckdommen / den buyt ende belooninge vande victozie sullen wesen : dat aenden krijghs-man ende abonturiers veel beter lock-aes sal zyn / dan die half gheruineerde ende bedorvene Steden / Casteelen ende Dooyen / die de Spaensche inde verheerde landen besittende zyn / *America sit reliqui belli sedes, illuc terror fugaque, populatio agrorum, defectio sociorum, ceteraque belli clades,* que in nos per quinquaginta septem annos ingruerunt vertantur, dat is / laet ons dan in America den stoel vande refterende oozloge planten. Laet daer gaen rupten ende rooven / der weeder Spaenglaerden landen / ende luyden verwoesten / met vbanden ende blaken / dat de foncken tot inden hemel bliegen / ende laet ons alle refterende ongemaken ende weetheden / die wy ghedurende dese seven-en-vijftich jaren in dese oozloge gheleden hebben / derwaerts rechtbeerdelijck wenden / ende van West-Indien een Conneel der ellendigheden maken / want de Spaensche natie sulckx wel verdient hebben / dooz de groote tyannien by henliederhier / ende oock daer te Lande ghepleecht.

*Habet & musca splenem, & formice.
sua bilis in est.*

